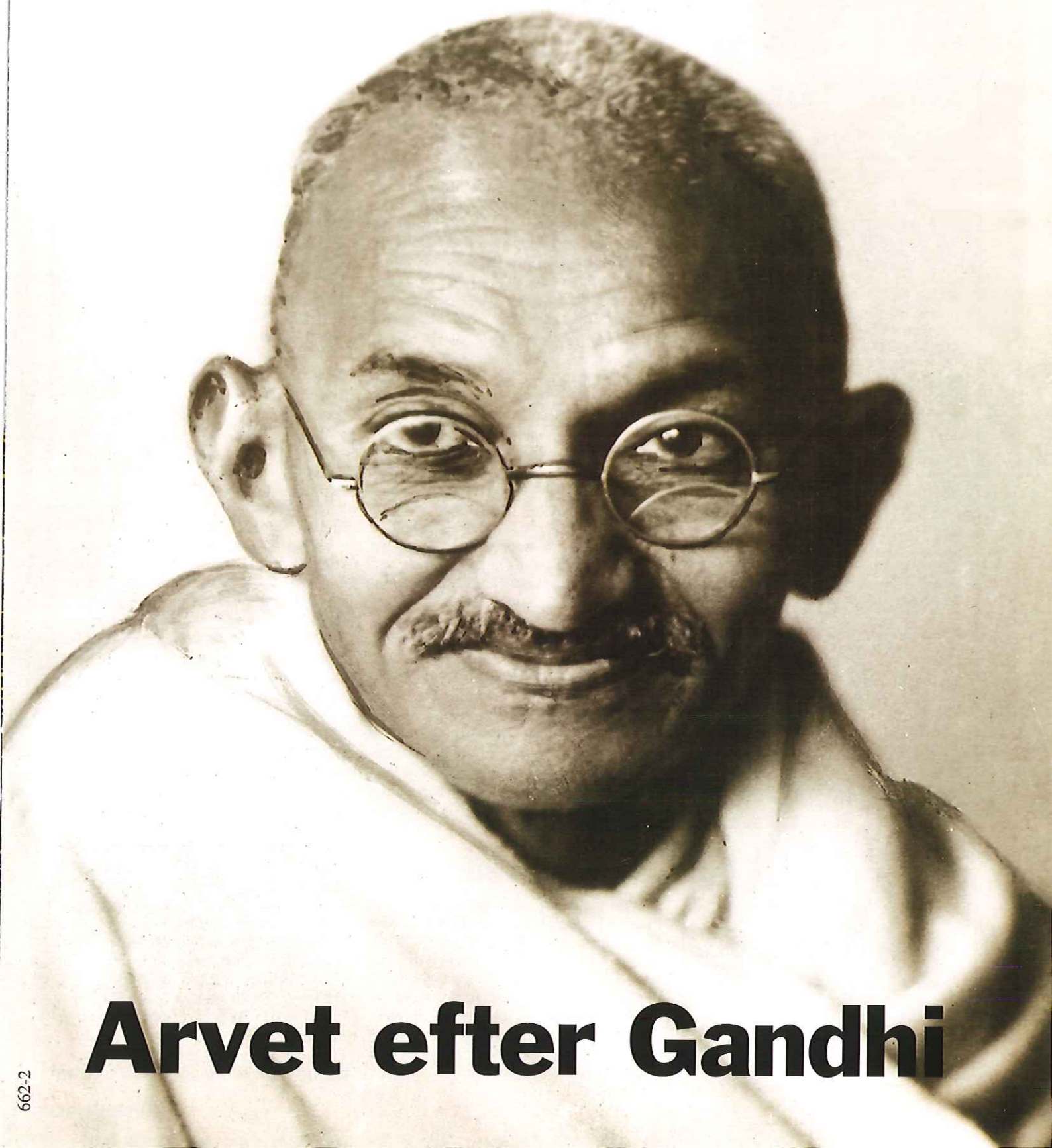

Nr 4 • 1994 • årgång 18 • 30 kr

sydasien

Arvet efter Gandhi

NUMMER 4 / 1994
UR INNEHÅLLET

Terrorvapen till salu	8
Basil Fernandos diktning	10
Tjurkastning i Rajasthan	14
Presidentvalet i Sri Lanka	18
Pest och panik	19
EU och Asien	20
Ajits krönika	21
Turistkrock i Goa	22
Stamfolksledare på besök	26
Recensioner	27
Debatt om Taslima Nasrin	29

Omslagsbilden: Mohandas Karamchand Gandhi, Camera Press, London
☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

SYDASIEN
BOX 1142
221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5B, 223 61 Lund.
Telefon och fax: 046-13 35 68.

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin.

Teknisk redaktör: Lars Eklund.

Tryck: I-Tryck/Grafiska Huset, Luleå 1994.

Register: Progek, Göteborg.

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för 1995 privatpersoner i Sverige 140 kr, övriga Norden 175 kr. Enbart prenumeration (institutioner och bibliotek) kostar 175 kr. Utanför Norden 60 kr portotillägg + ytterligare 40 kr om betalning sker med utländsk check. Vi är tacksamma för stödprenumerationer/medlemskap á minst 200 kr.

Lösnummerpris: 30 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Redaktion för detta nummer: Peter B. Andersen, Thomas Arvidsson, Göran Djurfeldt, Göran Frankel, Pernille Gooch, Eva Johnsson, Lotta Kronblad, Hans-Christian Köie Poulsen, Staffan Lindberg, Stig Toft-Madsen (red.sekr) (Skåne-Köpenhamn)

Kommande nummer utkommer i februari. Artiklar och debattinlägg välkomnas till adress ovan.

Manusstopp: 5 januari 1995.

Kontaktpersoner för lokala redaktionskommittéer:
Stockholm: Åsa Hole, Månskensvägen 22, 163 54 Spånga, 08-760 05 30.
Göteborg: Thomas Bibin, Västra Bodarnevägen 3102, 441 60 Alingsås, 0322-511 77.
Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 51 Åkarp, 040-46 08 95.

Köpenhamn: Stig Toft-Madsen, Strandgade 92, DK-1401 Köpenhamn K, (00945) 31 54 56 11.

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Gandhi i

Den 2 oktober i år skulle Mahatma Gandhi ha blivit 125 år. Gandhi mördades 1948 av en hinduisk fanatiker. Men Gandhi lever vidare genom sina idéer. Betoningen av icke-våld och småskalig utveckling gör dem till en viktig kraft i vår samtid. Det skriver Leif Eriksson och Björn Hettne vid institutionen för Freds- och Utvecklingsforskning vid Göteborgs Universitet.

Människans skaparkraft hade i Europa en blomstringstid under renässansen och upplysningstiden. Då skapades visioner om mänskligare och mer jämlika samhällen. Med tiden kom emellertid visionerna att knytas så hårt till ekonomisk utveckling, att industriella innovationer och ekonomisk företagsamhet allt mer kom att betraktas som förutsättningen för och källan till förnyelse och utveckling. Denna trend har resulterat i en kulturkris, där den visionära förmågan håller på att gå förlorad. Det har gått så långt att våldet i industrisamhället från att ha varit instrumentellt, dvs tillåtet om det syftar till att uppnå ett högre mål, allt mer blivit expressivt, dvs inte relateras till något som helst mål. Samtidigt har allt fler kommit att inse att de gigantiska problem – befolkningsökning, fattigdom, miljöproblem och ojämlik resursfördelning – mänskligheten står inför på tröskeln till ett nytt årtusende aktualiserat behovet av visioner – förmågan att föreställa sig det annorlunda.

Gandhi angrep själva rötterna till den västerländska utvecklingsmodellen, med dess betoning av materiell utveckling framför moralisk och andlig utveckling. "Jag tror inte att mångfaldigandet av [materiella] önskingar och de maskiner som tänkts ut för att tillfredställa dem för världen ett enda steg närmare sitt mål", skriver han och fortsätter: "Jag avskyr av hela mitt hjärta denna galna önskan att förgöra avstånd och tid, att öka djuriska böjelser och att färdas till jordens ände på jakt efter det som kan tillfredställa dem. Om den moderna civilisationen står för allt detta, och jag har förstått att den gör det, så kallar jag den satanisk..."

Gandhis samhällsvision

Gandhi var ingen social ingenjör som likt Platon i Staten eller Moore i Utopia sökte konstruera ett utopiskt idealsamhälle. Kraften i Gandhis alternativa vision måste istället sökas och förstås med utgångspunkt i den betydelse han tillskriver ett andligt och etiskt förhållningssätt till livet och samhället. Gandhis religiösa tänkande rymmer i sig en mäktig ekumenisk vision. Gandhis religion, som den beskrevs av honom själv,

är "sanningen" – *satya*. I den utsträckning som någon förverkligar sanningen, förverkligar man också Gud, eftersom sanning och Gud är identiska: "Det som du för tillfället [i ditt hjärta] tror på som sanning är sanning och det är din Gud", skriver Gandhi. Människans existentiella utmaning är att förverkliga sin verkliga essens, och denna essens är sanningen. Eftersom sanning och Gud helt enkelt är det som verkligen är, existerar vi bara i den utsträckning vi är sanna mot oss själva. Att förverkliga Gud, jaget och sanningen är därför bara tre olika uttryck för samma utveckling.

Hans religiösa tänkande söker omsluta alla andra religioner, genom att betona att alla försök att förstå sanning och Gud är ofullständiga och felbara: "...det blir därför vår skyldighet att integrera alla de aspekter vi finner sanna i andra religioner som en del av vår egen." "Ofullständiga människor uttrycker [den enda och sanna religionen som är bortom språket] med hjälp av det språk de själva behärskar, och deras ord tolkas av andra som också är ofullständiga [...] Det är därför nödvändigt med tolerans, vilket inte innebär likgiltighet inför den egna tron, utan en mer intelligent och ren kärlek till den. Tolerans ger oss en andlig insikt som är lika avlägsen fanatism som nordpolen är sydpolen. Sann religiös kunskap bryter ned barriärerna mellan tro och tro."

Sanningen är inte heller bara en individuell angelägenhet, utan den reellt verkande kraften i historien. Krig, etniska och sociala konflikter, den materialistiska civilisationens utbredning och exploatering av människor och natur är bara spektakulära avvikelser från historiens verkliga drivkraft: "Denna värld hålls ihop av kärleksband. Det faktum att det fortfarande finns så många människor i livet i världen, visar att den bygger på kärlekens och sanningens makt snarare än vapenmakt."

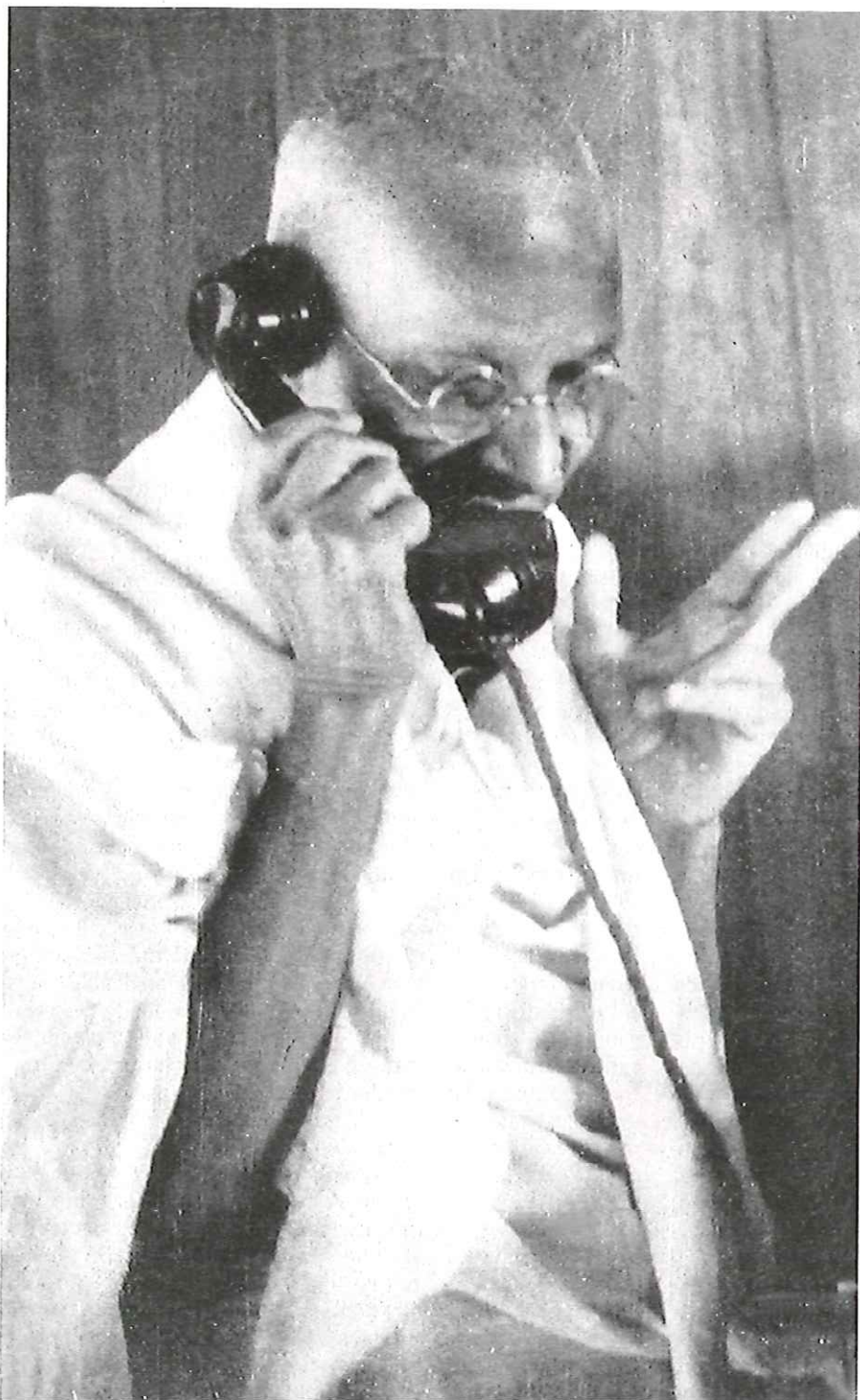
Förståelsen av sanningen som en historisk kraft innebär också att Gandhis religiösa tänkande är starkt handlingsinriktat. Han såg sig själv som en praktisk idealist: "Ideal måste fungera i praktiken, annars har de ingen kraft", skriver han. Hans religiösa tänkande har också en uttalat social dimension. Eftersom egenkärlek är ett hin-

Inför år 2000

der för att nå sanning, och egenkärlek reduceras i den utsträckning jag förmår att identifiera mig även med andras behov konstaterar han: "Jag skulle inte leva ett religiöst liv om jag inte identifierade mig med hela mänskligheten, och jag kan inte göra detta om jag inte deltar i politiken." Eftersom de vars behov är störst bör uppmärksammas först konstaterar han vidare att: "självförverkligande är omöjligt om man inte identifierar sig med, och tjänar, de fattigaste." Gandhi har därför beskrivits av Martin Luther King som den förste personen i historien som lyft Jesu kärleksetik från att enbart gälla interaktion mellan individer, till en kraftfull och effektiv social kraft i stor skala.

Styrkan i Gandhis vision ligger just i denna syn på individen och samhället som en integrerad helhet. Denna helhetssyn innebär att man inte kan skilja på en handlings mål och de medel som brukas. Om sanningen är målet, är icke-våld medlet att nå dit. Medel och mål är emellertid så intimt förknippade att det är svårt att skilja dem åt. Om vi konsekvent håller oss till icke-våld kommer vi ständigt allt närmare sanningen. Från dessa grundprinciper kan man sedan härleda Gandhis visionära tänkande inom vitt skilda områden, såsom ekonomi, politik, utbildning, kvinnans ställning, hälsovård, ekologi, etniska relationer, konfliktlösning i arbetslivet, etc.

Liksom alla visionärer sökte Gandhi en

väg att närma det som är – den nuvarande världsordningen – till det som bör vara – sanningen. Gandhis strategi gick ut på en samtidig omvandling av samhälle och individ, där ickevåld är medlet och sanningen målet. Gandhi var emellertid inte bara idealist, utan mer än allt annat en realistisk och handlingsinriktad praktiker: "Essensen av det jag har sagt är att människan måste nöja

sig med det som är hennes verkliga behov, och bli självförsörjande. Om hon inte har denna självkontroll, kan hon inte rädda sig själv." Utan en sådan omvandling, menar han, kommer den moderna civilisationen inte att kunna möta de utmaningar den nu står inför, utan den kommer att förgöra sig själv.

Liksom Marx nöjde sig således Gandhi inte med att förstå världen, utan han ville i grunden förändra den. Låt oss därför börja med Gandhis förståelse av den moderna världsordningen, för att mot denna bakgrund diskutera hans politiska strategi, hans ekonomiska utvecklingsstrategi, hans syn på utbildning och hans tankar om fred och nedrustning.

Då Gandhi analyserar den moderna världsordningen kommer han till slutsatsen att sanningen inte kan förverkligas genom eller med hjälp av dess nuvarande institutioner, eftersom dessa är genomsyrade av våld på alla nivåer – städernas dominans över glesbygd och byar, kapitalets dominans över arbete och den centraliserade politiska maktens dominans över lokalsamhället. Centralisering, konstaterar Gandhi, är oförenligt med ett samhälle baserat på icke-våld.

Icke-sanning och våld manifesteras således genom en centralisering av ekonomisk produktion och politisk makt, två ömsesidigt förstärkande processer. En sådan världsordnings yttersta garant är storskalig organisering av våldsmedel och ett

genom egoism, ideologi och propaganda förvanskat medvetande, dvs icke-sanning. Våldets objektiva villkor – den militära världsordningen – är i sin tur endast möjlig genom centralisering av produktion och politisk makt, samt genom en förvanskning av medvetandet i form av en säkerhetsteori som legitimerar denna våldsideologi. Ideologisk förvrängning av sanningen – icke-sanning – är således både centraliseringens och våldets subjektiva villkor. Dessa subjektiva villkor uppnås genom medvetandeskapande mekanismer såsom utbildning och massmedia.

Den våldsbenägna staten

Denna relation mellan centralisering av produktion och makt, våld och icke-sanning kan vi finna på alla nivåer i samhället. Gandhi betraktade emellertid staten som speciellt våldsbemängd: "Staten representerar våldet i en koncentrerad och organiserad form. Individerna har en själ, men staten är en själlös maskin, och den kan aldrig avvänjas från våldet som är grunden för dess existens." "Västerländska demokratier så som de fungerar idag [1909] är en utspädd form av nazism och fascism. I bästa fall är de bara en förklädnad för att dölja imperialismens nazistiska och fascistiska tendenser." Ett belysande exempel på sambandet mellan centralisering av makt, våld och icke-sanning är det säkerhetspolitiska tänkandet, där staten inte bara monopoliserar det legala våldsanvändandet inom ett territorium, utan även genom en mer försåtlig monopolisering av vad som hotar individerna, även definierar vilka aspekter av människans identitet som det är värt att värna om, dvs vad människan i grunden är.

Enligt Gandhi är det därför inte sannolikt att någon bestående förändringsprocess startas inifrån de centraliserade strukturerna, eftersom dessa är privilegiestrukturer. Processen kan bara startas av de som drabbas av dessa strukturer, i form av massrörelser på gräsrotsnivå. Förändringsprocessen startas 1) genom att försvaga den centraliserade politiska makten 2) genom att försvaga centraliseringen av produktionen 3) genom att försvaga centraliseringens och våldets subjektiva villkor eller 4) genom att försvaga våldets objektiva villkor.

Strategier för försvagning av den centraliserade makten är en central aspekt av den politiska komponenten i Gandhis tänkande. Denna strategi brukar benämnas *satyagraha*. Gandhi ville omvandla varje individ till en *satyagrahi*, dvs en som genom att tillämpa icke-våldsprincipen i alla sammanhang ständigt strävar mot sanning på alla livets områden. Denna strävan tar formen av aktioner, där man försöker övertyga den andra parten om det rättmätiga i ens behovsgrundade krav genom icke-våldshandlingar. Man handlar utifrån en övertygelse att den egna förståelsen är närmare sanningen än den andra partens. Som

satyagrahi innebär detta en skyldighet inte bara mot mig själv och andra som drabbas av orättvisor, utan även mot den andra parten, att bistå även dennes strävan efter sanningen. Samtidigt som jag handlar utifrån min övertygelse är jag medveten om att min förståelse av sanningen är felbar och partiell. Jag kan därför aldrig, oavsett hur stark min övertygelse är, vara helt säker på att ha rätt. Av båda dessa skäl är det en nödvändighet att konsekvent undvika våld som medel. Jag kan aldrig bistå någon annan i dennes strävan efter sanning genom tvingande våld. Jag kan inte heller berättiga användandet av våldsmedel om jag är medveten om att den andra parten kan vara närmare sanningen än jag, eller att vi kanske närmar oss den från olika håll. Gandhi är även i detta avseende en praktisk idealist. Om målet är sanning, kan denna inte uppnås om någon genom våldsmedel påtvingar någon annan en ståndpunkt.

Pedagogiskt experiment

En politisk *satyagraha*-kampanj är egentligen ett pedagogiskt experiment, vars syfte är att synliggöra en specifik orättvisa och få den andra parten, som i de flesta fall utgörs av företrädare för en stat eller annan form av centraliserad makt, att antingen ändra sin uppfattning eller genom repressiva handlingar undergräva sin egen moraliska legitimitet. Kampanjen drivs oavbrutet framåt och i processen utkristalliseras sanning och icke-sanning. Syftet är emellertid inte att avslöja motparten eller att påtvinga denne en ståndpunkt, utan att bidra till att alla involverade lär sig att upptäcka sanningen. Öppenhet är därför viktig. Även om en *satyagraha*-kampanj kan karakteriseras som massrörelse får den aldrig själv anta en centraliserad struktur, där individer reduceras till en centralstyrd massa. Varje individ agerar utifrån sin egen övertygelse och är fullt ansvarig för sina handlingar. Kampanjen bör vidare vara öppen för utomstående att studera och dra egna slutsatser från. Slutligen skall den ha en öppenhet mot motståndaren, och alltid ge denne en möjlighet att ändra sig. Ett klassiskt exempel ur Gandhis eget liv är den berömda saltmarschen 1930, vars omedelbara syfte var att avskaffa regeringens monopol på saltutvinning, men vars yttersta mål var självständighet från brittisk överhöghet. Under denna kampanj bemöttes det polisiära våldet med konsekvent icke-våld, sextiotusen demonstranter, inklusive Gandhi själv, fängslades. Detta ledde till nationella protester som i grunden skakade det brittiska imperiet.

Det bör tillfogas att strategin förutsätter ett civiliserat samhälle och det är osäkert hur den skulle fungera i de "barbariets gråzoner" som idag utvecklas på olika håll.

Denna strategi har haft betydelse inte bara i samband med kampen för självständighet från Europas kolonialvälde, utan också för rörelser för mänskliga rättighe-

ter, och för olika gräsrotsaktioner baserade på icke-våld och civilt motstånd, från Martin Luther King, Desmond Tutu och Nelson Mandela till Greenpeace icke-våldskampanjer mot valfångst. Det slutliga målet, dekonstruktion av centraliserade maktstrukturer har emellertid ännu inte uppnåtts. Framgångsrika massrörelser har istället ofta övergått till att bli politiska aktörer på statsnivå. Beväpnade massrörelser har själva reproducerat våldsbemängda centraliserade maktstrukturer. Den enda sanna revolutionen är en icke-våldsrevolution som befriar människan från alla former av centraliserad politisk makt, samtidigt som makten förankras i ett civilt samhälle.

En sann religion och etik måste också genomsyra ekonomin. "En sann ekonomi strider aldrig mot de högsta etiska principerna, liksom all sann etik värd sitt namn också måste vara god ekonomi. En ekonomi som ger upphov till Mammon-dyrkan, och gör det möjligt för den starke att samla rikedomar på den svages bekostnad är en falsk och dyster vetenskap. Den leder till döden", konstaterar Gandhi.

Liksom Gandhi var skeptisk till den västerländska civilisationen i sin helhet, var han också skeptisk till dess ekonomiska form - industrialismen. "Industrialismen kommer, är jag rädd, endast att innebära en förbannelse för mänskligheten", skriver han. För det första för att denna leder till ekonomier med industriell/urban tillväxt, vilket leder till centralisering av produktion och centrum-periferi-strukturer på olika nivåer i systemet. För det andra för att investeringar i den moderna sektorn aldrig kan möta det växande behovet av arbetstillfällen i tredje världen: "...att försöka modernisera i en situation då inte denna kan bringas till massorna är vägen till fattigdom." För det tredje menade han att en global industrialisering enligt västerländsk modell är en ekologisk omöjlighet: "Det skulle utplundra världen som en gräshoppsvärm."

Främjar egoism

För det fjärde främjar den moderna ekonomin materialism och egenintressen framför andlig utveckling och social omtanke. Adam Smith betraktade 'den mänskliga faktorn' som den främsta 'störande faktor' som hindrade marknadskrafternas fria spel. Det är denna 'mänskliga faktor' som är grunden för mitt ekonomiska tänkande, konstaterar Gandhi, och det är mänsklig själviskhet, Adam Smiths 'rena ekonomiska motiv' som utgör den 'störande faktor', som måste övervinnas.

För Gandhi är den moderna ekonomin en säker väg till katastrofer av otänkbara proportioner "...maskincivilisationen utplundrar Moder Jords resurser utan att ersätta dem [...] detta kan inte leda till någonting annat än yttersta fattigdom och förödelse. Jag argumenterar endast för att

Gandhi som ung advokat i Sydafrika. Det var där han förstod det koloniala rasförtrycket fullt ut och började sin kamp mot det brittiska imperiet.

IBL BILDBYRÅ

Gandhi vid spinnrocken - symbolen för en icke-industriell ekonomi.

man skall återgå till ekonomins sanna principer [...] och för att få ett slut på detta vansinniga slöseri med de resurser som naturen skänkt åt oss.”

Den enda typ av ekonomi som kan undvika dessa problem och samtidigt bidra till ett förverkligande av de etiska principerna är en decentraliserad ekonomi på bynivå. ”En civilisation baserad på städer och en baserad på byar är två helt olika saker. Den förra är beroende av maskiner och industrialisering, och den senare på hantverk. Vi ger företräde åt den senare”, konstaterar han. På detta sätt ville Gandhi skapa en ekonomi som befrämjade mänsklig utveckling för alla: ”...ett icke-våldssamhälle där alla, även den fattigaste, ges möjlighet till självutveckling.”

Närhetsprincip

Decentralisering av produktionen skall också kombineras med en lokalbaserad konsumtion, en idé som bäst kan sammanfattas i begreppet *swadeshi*, definierat av Gandhi på följande sätt: ”*Swadeshi* är den anda som gör att vi begränsar oss till att använda och betjäna vår omedelbara omgivning på bekostnad av det mer avlägsna [...] Beträffande ekonomi bör jag endast använda det som producerats av mina närmaste grannar och betjäna denna tillverkning genom att göra den mer effektiv och komplett i de fall jag upptäcker några brister.”

Denna princip innebar en viktig motvikt mot kapitalismens spontana tillväxtdynamik. Om någon producent i en självförsörjande byggenenskap skulle försöka att utvidga sin marknad till att omfatta även sådana utanför denna gemenskap, kommer han att finna att ingen köper hans varor.

Han kommer således att genom *swadedeshi*-principen förhindras att utvecklas till en storskalig tillverkare. Mot en sådan vision kan man naturligtvis argumentera att småskalig teknik generellt har en lägre produktivitet än moderna storskaliga produktionsanläggningar, och Nehru trodde t.ex. inte att ens Gandhi själv menade allvar med sin ständiga betoning av spinnrocken och en byanpassad hantverksteknologi. Om man emellertid tar i beaktande alla de negativa ”externaliteter”, dvs de ekologiska och sociala kostnader som är förknippade med storskalig industriell produktion, kommer den lokala produktionen, menar Gandhi, på sikt visa sig vara den mest kostnadseffektiva. Hittills har den industriella tekniken utvecklats och planerats på ett sätt som förstört bystrukturen och bybaserad produktion. I framtidens samhälle kommer tekniken att tjäna byn och dess produktionssätt. Gandhi är således en viktig inspirationskälla för dagens diskussioner om småskalig och ”anpassad” teknologi. Småskalighet är emellertid inte i sig tillräckligt. Tekniken skall också aktivt bidra till samhälls- och utveckling, och samhälls- och utveckling är ytterst andlig och moralisk utveckling. All teknik, även den mest ”anpassade” och småskaliga bör därför undvikas om den ökar våra materiella önskningar och hindrar moralisk utveckling. Gandhis ekonomiska tänkande återspeglas tämligen ogrumlat i vår tids ”alternativa” utvecklingsteori, representerad av Schumacher, Nerfin, Galtung, Sachs och Kothari m.fl.

Det Gandhi vill uppnå med sin decentraliserade ekonomi är att återge människan makten att styra sitt eget liv, vad Gandhi kallar *swaraj*. *Swaraj* innebär emellertid inte bara frihet från yttre förtryck. Den

engelska undertiteln på Gandhis arbete *Hind Swaraj - Indiskt Självstyre* - är därför något missledande. Gandhi summerar själv detta arbete med följande konstaterande: ”Verkligt själv-styre innebär självets styre, eller självkontroll.” Sanning - *satya* - är således inte möjligt om man inte uppnår både inre och yttre *swaraj*, dvs frihet från centralisering, förtryck och exploatering i kombination med självkontroll.

För att uppnå självtillit krävs också en fundamental omvandling av utbildningen i samhället. Gandhis främsta bidrag inom detta område är hans betoning av att all utbildning ytterst bör vara emancipatorisk: ”...*swaraj* uppnås genom att utbilda massorna att upptäcka sin förmåga att reglera och kontrollera makten.” Den självförståelse som är nödvändig för att höja det mänskliga medvetandet får här en ny dimension, genom att han knyter den direkt till moralisk utveckling och socialt självförsvar: ”Den urgamla aforismen ’Utbildning är det som befriar’ är lika sann idag som den varit tidigare [...] befrielse innebär frihet från alla former av slaveri [...] slaveri har två aspekter: att vara slav under någon yttre makt och att vara slav under de egna konstlade behoven. [Att förmedla] kunskap i syfte att uppnå endast detta ideal [frihet] utgör sann utbildning.” Socialt självförsvar i form av politiska *satyagraha*-kampanjer är inte möjlig om inte utbildningen har ett moraliskt fundament: ”...sann utbildning består inte i att fylla hjärnan med fakta och siffror, och inte heller i att klara av examinationer genom att läsa en massa böcker, utan i att utvecklas moraliskt. [...] om ni undersöker icke-våldets möjligheter så kommer ni att finna att utan moralisk utveckling är dessa studier till ingen nytta.”

Att skola *satyagrahis*

Sann utbildning uppmuntrar således individens frihet att genom icke-våld omforma samhället i enlighet med sanningen, för att göra det möjligt för individerna att förverkliga sanningen. Målet med utbildning är således att betona individens naturliga förbindelse med sitt inre själsliv såväl som med naturen, samhället och historien, dvs att skapa *satyagrahis* som genom att tillämpa icke-våldsprincipen i alla sammanhang, ständigt strävar mot sanning på alla livets områden, såväl individuellt som socialt. Han beskrev själv sitt utbildningssystem som ”... spjutspetsen i en tyst revolution [...] som skall lägga grunden för en rättvisare social ordning där det inte längre finns någon onaturlig uppdelning mellan rika och fattiga.” Det har beskrivits som ”kronan på verket för Gandhis socio-politiska byggnad.” En kritisk och komparativ studie av Gandhis pedagogiska grundtankar skulle tveklöst placera honom jämbördes med visionärer inom detta område som Rousseau, Pastalozzi, Dewey, Montessori, Freire och Grundtvig.

Etablerandet av en politiskt och ekono-

miskt decentraliserad och självförsörjande byekonomi, baserad på anpassad teknologi, är också den bästa vägen till fred. Från denna grund kan man utmana både det värdesystem som legitimerar den nuvarande s.k. globala säkerhetsordningen – våldets subjektiva villkor, och denna militärt baserade världsordning i sig – våldets objektiva villkor. Sensmoralen från den mänsklighetens tragedi som atombomben innebär, skriver Gandhi, är att den inte kan förgöras med andra atombomber, liksom våld inte kan förgöras med våld. Atombomben har endast visat för mig att mina tvillingar – sanning och icke-våld – utgör den mäktigaste kraften i världen. Mot dem är atombomben verkningslös. I kampen för en avveckling av den nuvarande militära världsordningen betonade Gandhi nödvändigheten av unilateral nedrustning i kombination med uppbyggnaden av ett starkt civilbaserat ickevåldsförsvaret, som betonar försvaret av sociala institutioner och kulturella värderingar framför gränsförsvaret. Gandhis tänkande inom detta område har inspirerat allt från diskussioner om alternativ säkerhetspolitik, med dess grundkomponenter som självtillit, decentralisering och nya motståndformer, till upprättandet av kärnvapenfria zoner.

Swaraj innebär således en världsordning som både beträffande värdesystem

och sociala institutioner är en direkt negation av den nuvarande moderna världsordningen. Begreppet *swaraj* har av Gandhi sammanfattats med hjälp av en fyrhörning, där alla sidor är lika stora: politiskt oberoende, ekonomiskt oberoende, icke-våld och sanning. Genom *swaraj* uppnår man inte bara själv befrielse från strukturer som bygger på våld och exploatering, utan man utgör samtidigt en viktig förebild för andra som vill befria sig från våld och exploatering. Därmed är cirkeln - eller rättare sagt kvadraten - mellan människans existentiella situation, religion, politiskt handlande, ekonomisk utveckling, utbildning och nedrustning slutet.

Leif Eriksson och Björn Hettne

Friends of Gandhi heter en liten bok redigerad av Frede Højgaard och utgiven av Nordiska Institutet för Asienstudier i Köpenhamn (Report 7, 1991). Den presenterar uppsatser om danskar som hade mycket nära kontakt med Gandhi under mellankrigstiden: Ester Färing, gift Menon, Ellen Hörup och Caroline Larsson. Den sistnämnde skildrar sitt eget möte med Gandhi

Gandhis få enkla tillhörigheter: sandaler, klocka, glasögon, bönbok, matskålar...

Litteraturtips:

Det har förmodligen skrivits mer om Gandhi än de flesta i den moderna historien, och en komplett bibliografi skulle omfatta åtskilliga tusen titlar och mer än fyrahundra biografier.

För de som är intresserade av en djupdykning i denna litteratur hänvisas till följande bibliografi: *Mohandas Karamchand Gandhi: A Bibliography*, (1974), Indian Council of Social Science Research & Orient Longman, New Delhi.

Gandhi själv publicerade egentligen bara två böcker under sin livstid: *Hind Swaraj*, (1922), Madras, och *Autobiography or the story of my experiments with truth*, (1993), Translated from the original in Gujarati by Mahdev Deseai, Boston, Beacon Press.

Gandhis samlade produktion, i form av artiklar, tal etc. är däremot så omfattande att den är närmast oöverskådlig – nittiotvå volymer: *The Collected Works of Mahatma Gandhi*, (CWMG), 1958, Vol 1-92, Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting, New Delhi.

Det finns också ett stort antal utgåvor som sökt sammanfatta de mer centrala delarna av Gandhis produktion. Speciellt bör nämnas: Iyer, R.N. (1986-87), *The Moral and Political Writings of Mahatma Gandhi*, Vol. I-III, Oxford University Press, London; och Narayan, S. (1968), *The Selected Works of Mahatma Gandhi*, Vol. I-VI, Navajivan Publishing House, Ahmedabad, India.

Några valda böcker om Gandhis tänkande:

- * Bondurant, J.V., (1958), *Conquest of Violence: The Gandhian Philosophy of Conflict*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
- * Erikson, E.H., (1970), *Gandhis Truth: On the Origins of Militant Non-Violence*, Northon, London
- * Hick, J. & Lamont, C. (Eds.) (1989), *Gandhi's Significance for Today*, Macmillan, Basingstoke.
- * Kumarappa, J.C. (1945), *Economy of Permanence*, Sarva Seva Sangh Prakashan, Varanasi
- * Naess, A. (1974), *Gandhi and Group Conflict: An Exploration of Satyagraha*.
- * Sharp, G. (1979), *Gandhi as a Political Strategist*, Porter Sargent, Boston, Mass.

Slutligen kan nedanstående tidskrift, som är ett forum för kontinuerligt idéutbyte kring Gandhis tänkande, rekommenderas: *Gandhi Marg – Journal of the Gandhi Peace Foundation*, Gandhi Peace Foundation, Deen Dayal Upadhyaya Marg, New Delhi, 110002, India.

Terrorvapen i omlopp

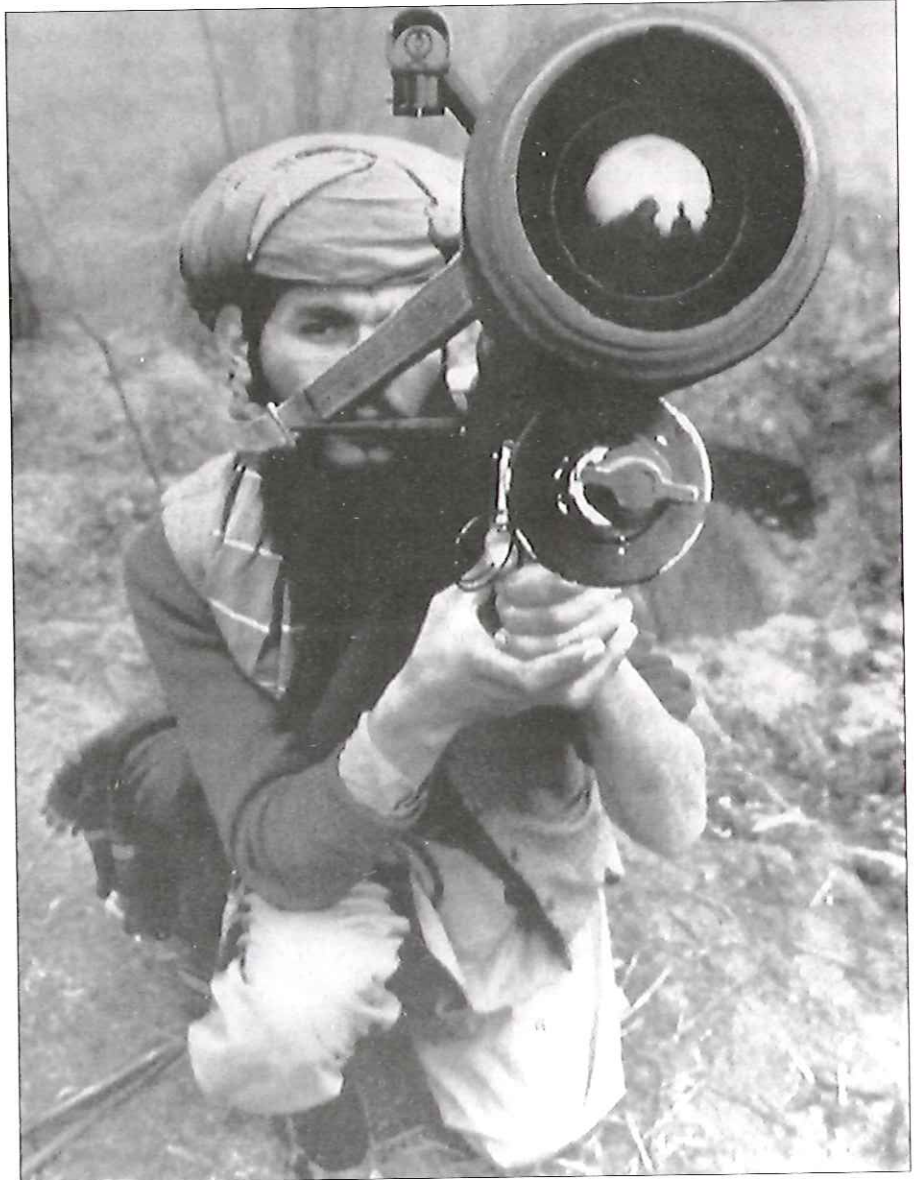
USAs "pipeline" med vapen till afghanistanska frihetskämpar hamnade hos militanta sikher

Terrorismen i Nordindien är baserad på vapen som från början var tänkta att användas av de afghanistanska frihetskämparna, skriver *Human Rights Watch Arms Project* i en rapport som har författats av bland andra Chris Smith.

I över tio år drev militanta grupper i Punjab ett krig för att separera Punjab och bilda sikh-staten Khalistan. Då kriget var som blodigast var dessa grupper i stånd att döda upp mot 2500 människor om året. Fram till 1993 verkade det som om de hade en chans att segra. Gerillan bestod av unga män, till största delen sikher. Finansieringen kom främst från sikher bosatta i Väst. Men varifrån kom vapnen? Enligt en ny "Human Rights Watch Arms Project" kom de flesta vapen från Pakistan. Några av vapnen fick gerillan direkt från den pakistanska underrättelsetjänsten, Inter-Services Intelligence (ISI). Andra vapen köpte de från vapenbazarerna i de semi-autonoma stamområdena i Pakistan, ytterligare vapen inköptes från afghanska mujahedins. Enligt rapporten förses de muslimska upprorsmakarna i Kashmir genom samma kanaler dock med den skillnaden att vapnen i högre grad kommer direkt från ISI, som också har tränat kashmirer i bruket av dessa.

1979 intervenserade USSR i Afghanistan. För att bromsa den sovjetiska expansionen beslutade USA (under Carter) att upprätta en hemlig "pipeline" till de afghanska mujahedins. Överföringen av vapen var massiv: Till exempel beräknas det 1987 att ha rört sig om ca 65.000 ton. Finansieringen av dessa vapen kom från USA och Saudiarabien. Efter avtal med ISI levererade CIA vapnen till hamnen i Karachi eller i lufthamnen vid Rawalpindi. Härifrån övertog ISI kontrollen. CIA insisterade med andra ord inte på att försäkra sig om att alla vapnen kom till användning i Afghanistan och ingen annanstans. Det var därför lätt för ISI att överföra några av vapnen till andra ändamål.

De viktigaste vapnen som gerilla avdelningarna i Punjab fick tillgång till var "AK47 Kalashnikov" automatgevär. Det var med hjälp av dessa vapen unga sikher från och med 1981 kunde sprida terror i Punjab och Delhi genom att (från baksätet av en skoter eller motorcykel, eller från en bil) avfyra ett mycket stort antal skott mot mer eller mindre oskyldiga människor i

Avancerade vapen är nu till salu i Sydasiens

bazarer och bostadsområden. Likaledes användes dessa vapen för att stanna bussar och därefter skjuta ner hinduiska passagerare. Kampen i Kashmir drivs på ett något annorlunda sätt då gerillastyrkorna här som regel inte skjuter på civila utan urskillnad, utan koncentrerar sig på säkerhetsstyrkorna, vilka i stort sett utgör de enda kvarvarande hinduerna i Kashmir-dalen.

Vad man i medierna har kallat "AK47" eller "Kalashnikov" är i verkligheten en gemensam beteckning på en hel rad skilda vapen. Kinesiska AK47 är det vapen, som i störst antal nådde Indien från afghanistansk "pipeline". De viktigaste av de billigare automatvapnen är följande (priset är 1993 per styck i amerikanska dollar i Pakistans

stamområde):

- * Sovjetisk AK47
 - * Sovjetisk AK74 (en förbättrad AK47): 770\$
 - * Kinesisk Typ 56 (med AK47 som förebild): 576\$
 - * Kopia av AK47 från stamområden: 230\$
- Ingen vet hur många CIA-levererade handvapen som finns i Afghanistan och i Pakistan, men det antas att ISI 1993 hade 3 miljoner användbara "AK47" i lager. Rapporten nämner för övrigt att CIA har avsatt 65 miljoner dollar till återköp av de mest avancerade vapnen, som de själva hade levererat, nämligen Stinger-missilerna. Afghanska grupper beräknas ha haft 200-500 av dessa 1989.

Försvarspolitik

Bokanmälan: Smith, Chris: *India's Ad Hoc Arsenal. Direction or Drift in Defence Policy?* SIPRI, Oxford University Press, 1994. 267 sidor.

Human Rights Watch har under namnet Asia Watch under en rad år skrivit rapporter om övergrepp som den indiska armén och indiska polisen har gjort sig skyldiga till. Dessa rapporter har bidragit till att Indien både i medierna och i folks metvetande framstår som ett land med en repressiv och brutal regering, ett land som inte borde få bistånd, och ett land vars minoriteter borde kunna lösgöra sig. När man däremot läser denna rapport, med Chris Smith som konsult, lämnas man med känslan av att om inte ISI hade gett stöd åt gerillastyrkorna med vapen och fri lejd, skulle gerillans effektivitet ha varit långt sämre. Rapporten är därför en direkt kritik mot Pakistan, och speciellt mot ISI. Samtidigt är rapporten en direkt kritik mot CIA och USA för inte att ha försäkrat sig om att vapnen inte spreds och därmed kom till att hota den regionala stabiliteten. Genom att betona USAs och Pakistans centrala roll i konflikterna lägger rapporten ett mindre ansvar på Indien utan att den frångår kritiken av den indiska regeringen.

Jugoslavien nästa?

Det ovanliga i ett Sydasiensperspektiv är att en människorättsorganisation fokuserar sammanhanget mellan vapen, separationsrörelser och kränkningar av mänskliga rättigheter. Detta sammanhang har länge varit känt av alla med en viss insyn på området. Frågan är således om där finns en underliggande orsak till att Human Rights Watch har tagit upp saken. Min gissning är att organisationen fruktar att ett liknande scenario kommer att ta form i ex-Jugoslavien. Här finansierar bland andra saudiarabiska organisationer och Iran, i likhet med vad de gjorde i Afghanistan, vapenleveranser till muslimska frihetskämpar. USA upphävde den 11 november ensidigt vapenembargot mot Bosnien och sägs också att ha gett stöd åt Bosniens regering med militära underättelser. Man kunde tänka sig att Human Rights Watch-rapporten är en varning till USA om att ett upphävande av vapenembargot kan destabilisera en del av Europa på samma sätt, som har hänt i Sydasien.

Under alla omständigheter ger rapporten ett ovanligt bakgrundsmaterial till förståelsen av den roll som kriget i Afghanistan har haft som katalysator för internationell terror.

Stig Toft Madsen

Källa: Human Rights Watch Arms Project: *India. Arms and Abuses in Indian Punjab and Kashmir*, Vol. 6, No. 10, September 1994, 59 sidor. Human Rights Watch, 485 Fifth Avenue, New York 10017-6104, USA. *Bilden är tagen ur *Afghanistan 1985/86*, Huber & Co AG, Presseverlag, Liestal.

Många av oss har säkert mer än en gång förundrats över medias redovisning av Indiens vapenarsenal. Vi frågar oss varför den hela tiden tycks växa. Vilka politiska signaler vill Indien förmedla genom detta handlande? Och inte minst har vi nog en var undrat: Varifrån tar ett biståndsländ som Indien sina pengar till vapen?

Då och då kommer Stockholms Internationella Fredsforskningsinstitut ut med publikationer som lämpar sig för ett brett spektrum av läsare. SIPRI's senaste bok om Indiens vapenrustning är definitivt en av dem. Chris Smith's bok: *India's Ad Hoc Arsenal. Direction or Drift in Defence Policy?* är skriven på ett sätt som gör den intressant inte bara för freds- och konfliktforskare utan även för den som har det minsta intresse för utvecklingsfrågor och eller internationell historia.

Smith redogör grundligt för Indiens historia så långt tillbaka som för 4000 år sedan, men säger själv att bokens tyngdpunkt ligger på att förklara varför Indiens försvarspolitik sedan självständigheten 1947 ser ut som den gör. Genom att förstå den generella utvecklingen över ett längre tidsperspektiv och den mycket specifika utvecklingen i ett nutida perspektiv kan vi förstå varför Indien har satsat så mycket i detta maktspel.

Fattigdom och upprustning

Smith menar att Indiens redovisade försvarsbudget nästan aldrig har överstigit tre procent av GNP. Tre procent kan i och för sig var en hel del pengar för ett underutvecklad land. Visst kan det tänkas att dessa tre procent skulle kunna ha gjort mycket gott inom andra sektorer men vem kan i efterhand sia om detta? Dessa tre procent skulle mycket väl kunna ha investerats i andra storslagna projekt som inte heller skulle ha nått de allra fattigaste i första hand. Smith har rätt när han påpekar att Indiens ekonomiska situation beror på en mångfald faktorer. Indiens framtid som nation är dock inte behjälpt av att omvärlden beklagar sig över vad som kunde ha

varit men aldrig blev av.

I slutet av 1980-talet började namnet för hinduismens eldgud, Agni, att cirkulera i pressen. Men den Agni som nu var av intresse hade inte mycket gemensamt med eldguden i myten. Agni blev namnet på en atomvapenmissil som testades första gången 1989. Smith återger i detalj allt det hemlighetsmakeri som omgav vapnet men också hur världspresen blev speciellt intresserad när Indien stolt konstaterade att man nu blivit det sjätte landet i världen som själv producerat en IRBM (Intermediate-range ballistic missile eller Ballistisk missil av medeldistans typ), med hjälp av inhemsk teknologi.

Ett speciellt intressant kapitel i boken handlar om hur världens syn på försvar och på vapenhandel kvickt ändrades vid det gamla Sovjetunionens fall. Indien som tidigare hade haft en bundsförvant i Sovjet stod nu utan sin tidigare hjälp, medan Pakistan och deras militära anknytning till USA inte hade påverkats i stort.

Boforsaffären

Många av oss är tacksamma för att få en objektiv redogörelse för de olika vändorna som vid ett tillfälle även tvingade Rajiv Gandhi att lämna i från sig makten, nämligen Bofors. Vi vet att affären ännu inte fått en upplösning men behöver nog då och då få en påminnelse om vilken proportion affären fick i Indien fastän vi här hemma inte då förstod allvaret i frågan. Bofors kommer ännu länge att påverka många mellanhavanden mellan våra länder.

Boken är mycket välskriven på ett språk som gör den tillgänglig för en var. Att i en och samma volym kunna få en saklig och en objektiv redogörelse för ett lands både historiska och nutida försvarssituation är i sig orsak nog att läsa boken. Publikationen går även, tack vare ett mycket detaljerat index, att använda som uppslagsbok i ämnet.

Åsa E. Hole

Poeten Basil Fernando:

Varje natt känner jag att också jag borde dö

Som det livgivande centrat i Basil Fernandos diktning, skriver *Anders Sjöbohm*, framstår minnesbilderna från den kristna barndomsbyn på Sri Lankas västkust. Själva minnes-

processen är ett avgörande livstecken, ett tecken på solidariteten med den värld diktaren en gång hörde hemma i, den dyrköpta stoltheten och gångna generationers erfarenhet.

På Sri Lankas västkust, strax norr om huvudstaden Colombo ligger en liten by vars invånare till stor del utgörs av fattiga från fiskar- och tvättarkasterna. Namnet på byn, Palliawatte, vittnar om att den är kristen, för på singalesiska betyder *palliya* "kyrka" och *watta* "egendom". Kristen, katolsk, blev den sedan portugiserna i början av 1500-talet lagt Sri Lankas kustprovinser under sig.

Än i dag utgör västkusten som helhet ett katolskt kärnområde i det annars buddhistiska Sri Lanka, och katolicismen har slagit djupare rot än vad som någonsin kan förklaras med erövrarnas våld. Den bestod t o m provet, när katolikerna själva blev förföljda, sedan portugiserna efter 150 års välde körts ut av de reformerta holländarna. När efter ytterligare 150 år de mera toleranta engelsmännen tog över, återupptod den katolska kyrkan som den starkaste av Sri Lankas kristna kyrkor — medan den reformerta föll i hop som ett korthus.

Kyrkan i centrum

Men åter till Palliyawatte. I denna lilla by föddes för 50 år sedan författaren Basil Fernando. På den tiden gjorde byn verkligen skäl för sitt namn: kyrkan var ett självklart centrum, prästen den främsta auktoriteten, biskoparna mer kända än politikerna. Man gick regelbundet i mässan, på långfredagen klädde sig kvinnorna i svart. Särskilt i passionsdramat genomlevde byborna något av sin egen utsatthet och vända, sin fattigdom och hotet om sjukdomar och död. Kyrkans statyer av Kristus på korset hade fiskare och tvättare lätt att identifiera sig med: en lidande och ensam människa, klädd i enkelt höftskyne liksom de själva. Men det var också en Kristus, menar Fernando, som snarare än hopp och befrielse utstrålade hjälplöshet och — undergivenhet. Och undergivenhet var just vad kyrkan, barn som den dock var av främmande erövrare, predikade. Inte heller hade den

Böcker av Basil Fernando:

A new era to emerge (1973); *Koluwa maleya* (1976); *Evelyn my first friend and other poems* (1985); *Four short stories of Sri Lanka* (1986); *Sharing betel* (1987); *Six short stories of Sri Lanka* (1990); *Sri Lanka — modernization vs militarization: ethnic conflict and labour* (1991); *Asian refugees — a search for solutions* (1991); *The inability to prosecute — courts and human rights in Cambodia and Sri Lanka* (1993); *Death and rebirth* (1993).

någonsin på allvar försökt gå emot kastväsendet; det väckte t o m ont blod när en ny präst, en fransman, lät lågkastiga pojkar delta i altartjänsten!

Prästen släppte inte gärna byborna in på livet, och han ville hellre se sig som deras välgörare än deras befriare. "Han hjälpte de fattiga / men gillade inte / att skraddarens son blev doktor", som det heter i en dikt i *Evelyn — my first friend and other poems* (1985). Men när Basil Fernando var barn, var fattigdomen i Palliyawatte faktiskt inte så djup som den är i dag. Det bidrog kanske till att kyrkan lättare kunde spela välgörarens roll. Folk kunde klä sig bättre och äta sig mer mätta än både förr och senare; det fanns t o m kött alla dagar i veckan — utom på fredagarna, då katolikerna traditionellt inte äter kött.

Kamp mot fattigdomen

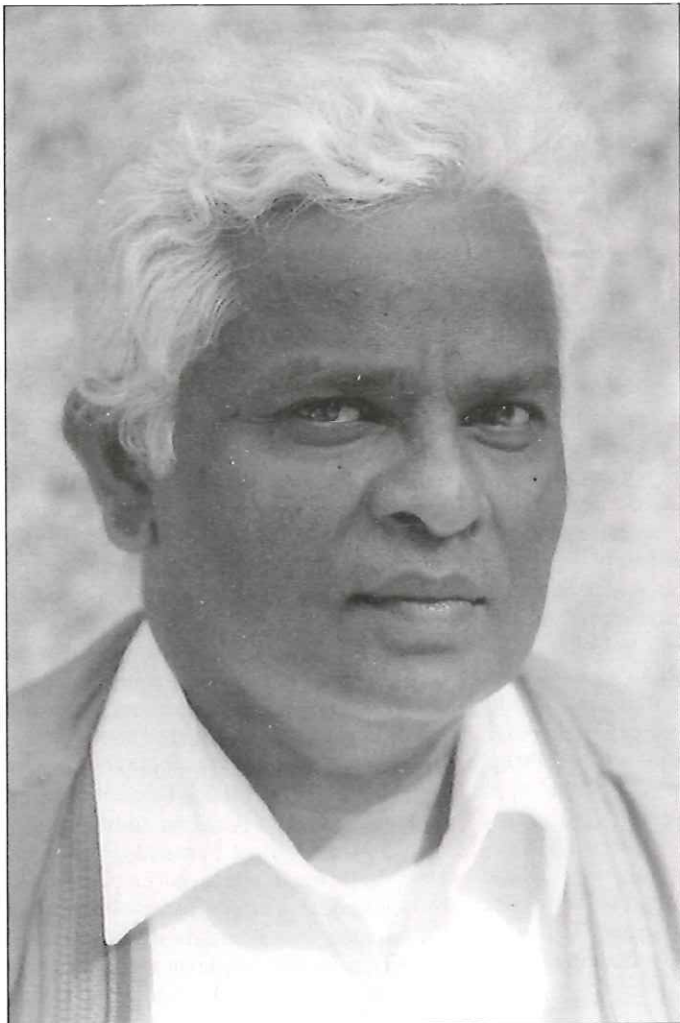
Fattigdom, förödmjukelser och självföraktets plåga fanns dock ständigt närvarande, skriken från dem som fick stryk på polisstationen. Ständigt närvarande har de också förblivit i Basil Fernandos författarskap. Redan i hans första publicerade novell — från 1968 och på singalesiska — skildras en lågkastig pojkes lättnad över att monsunregnet tvingar honom att stanna hemma;

han slipper gå ut i en värld där hans värde ständigt ifrågasätts. Och ännu i en samling från 1990 låter författaren en desillusionerad revolutionär, en f d präst, konstatera: "Fattigdomen är ingen abstraktion. Den är någonting som äter sig in i dig, in i dina nerver, ögon, öron, allt - själ och kropp."

Det blev sämre tider. Med 50-talet kom prishöjningar och massprotester, en buddhistisk renässans med nationalistiska övertoner, allt svårare motsättningar mellan singaleser och den tamilska minoriteten. Också den katolska kyrkan nåddes så småningom av nya signaler. Det Andra Vatikanconciliet (1962-1965) betonade de kristnas ansvar "mot de fattiga och alla dem som lider", katolska kyrkan öppnade sig mot såväl icke-katoliker som icke-kristna. Man krävde ett slut på utsugning och förtryck. Colombos ärkebiskop kunde för första gången sätta på sig en röd kardinalshatt, men en teologi som lade tonvikten på de fattigas och undertrycktas frigörelse ville kyrkans ledning inte veta av. Så uppfattade åtminstone Basil Fernando det hela. "Asiens biskopar, vi vädjar till er ... Befria er från er rikedom och era ägodelar," löd kravet som det formulerades mot slutet av 60-talet vid ett biskopsmöte på Filippinerna — bl a av just Basil Fernando — men utan att vinna gehör.

En ny tro

Basil Fernando levde nära in på kyrkan, han gick i skolor som den kontrollerade. Till sist tyckte han sig helt ha förlorat sin kristna tro: "Jag såg för mycket blod och hyckleri." Men den har kommit tillbaka stärkt — tvärt emot tilltron till den etablerade kyrkan. I flera dikter ur 80-talssamlingarna finns anspelningar på Kristi lidande och död, och de handlar alla om en Kristus som hör hemma hos de fattiga och plågade. I en av dem möter diktaren i drömmen en mobb som — vad han än försöker invända — vrålar "vi har ingen kung förutom Caesar"

Basil Fernando

FOTO: JOHN CLANCEY

och som röstar för att döma Jesus till döden. I en annan hör en soldat sin fånge viska "Jag törstar" och anar den korsfäste bakom honom men tystar både fången och sin inre röst genom att skjuta — och göra korstecknet efteråt. En tredje handlar om Pontus Pilatus, den sluge juristen som vältrar över sitt ansvar på folkmassorna. I en fjärde möter vi lärjungen Petrus, där han värmer sig vid elden på översteprästens gård strax efter det att Jesus har fängslats. Tre gånger förnekar han all kännedom om Jesus, men hos Basil Fernando sker det "inte av skam utan av nödtvång." Inför en manipulerad opinion måste den fattige skydda sig med lögn och stå ut med att bli förtalad av sentida påvar och teologer. Framför allt måste han bida sin tid "med tålmodet hos en fiskare / som fostrats av havet."

Samtal med Gud

Det kristna inslaget är starkast i den senaste samlingen, *Death and rebirth* (1993). Den inleds med en svit dikter som alla har formen av bön och samtal med Gud. Det är dikter som handlar om byråkrater och flyktingar och fattigdom, men som också ger uttryck åt en visshet om att Gud har både tålmod, kärlek och — humor.

Basil Fernando föddes i en tid när den äldre generationen ännu var i besittning av

arvet från den traditionella poesin, en vanlig företeelse i fattiga singalesiska hem. Också den moderna poesin blomstrade; "Colombo-poeterna" med sina rimmade patriotiska dikter lästes och sjöngs av många, den fria versen började vinna inestet, alla tidningar hade poesispalt. Basil Fernando var inte ensam om att drömma om att bli poet; det gjorde de flesta av hans skolkamrater.

Han, en pojke ur tvättarkasten, fick dessutom chansen att läsa vidare. Det var hans mors önskan — hon som själv velat bli lärare, men som enligt sedvänjan måste gifta sig med sin döda systers man, till ett liv i fattigdom. Hon trotsade fördomarna, drev igenom sin vilja och inspirerade andra bybor att göra detsamma. I en lång

dikt ur samlingen *Sharing betel* (1987) hyllar Basil Fernando modern för allt vad betydligt: "Och jag som bar / klädknuten tillsammans med dig / bär din anda inom mig / din stolthet / och ett beslut att aldrig böja mig."

För lågkastiga föräldrar kunde just de engelskspråkiga skolorna erbjuda nya möjligheter. I dem skulle Basil Fernando dessutom erövra ett nytt språk, ett språk som skulle hjälpa honom att bryta med de poetiska formerna och deras makt över tanken och att ge uttryck åt erfarenheter som inte rymdes i den traditionella singalesiska självförståelsen.

Advokat för mänskliga rättigheter

1972, året efter att ett väpnat uppror bland singalesiska vänsterungdomar slagits ned, tog Basil Fernando examen vid juridisk fakultet. På 70-talet finner vi honom som universitetslärare i engelska och intensivt engagerad i revolutionära socialistiska gruppers arbete. Han hade börjat skriva, och 1973 kom hans första bok, diktsamlingen *A new era to emerge*. Tre år senare följde en samling på singalesiska, *Koluwa maleya* ("En ung pojkes död"). Han blev advokat 1982 i en situation då lag och ordning alltmer hotades av sammanbrott. 1984 bör-

jade han arbeta mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna; han gav ut ytterligare två diktsamlingar och dessutom en novellsamling.

Förföljelserna mot tamilerna blev allt våldsammare, och allt våldsammare blev också motståndet från tamilska gerillagrupper. Polis och militär blev ständigt mäktigare. Människor började försvinna och mördas, bland dem också präster med misshagliga åsikter. Sedan en advokat arresterats av polisen och dött på sjukhus av skadorna efter misshandeln, tog advokatsamfundet ett unikt beslut: att inte företräda poliser i någon som helst rättslig instans på Sri Lanka. 1989 mördades under en kort period fyra av Basil Fernandos kollegor, och han varnades av ett vänligt inställt polisbefäl att hans säkerhet inte längre kunde garanteras. Samma år — i samband med en juridisk konferens i utlandet — lämnade Basil Fernando Sri Lanka. I en av bönediktarna ur *Death and rebirth* tackar han Gud "för att du hjälpte mig att se faran / och att fly i tid / och för främlingarna jag mötte på vägen / som visade sig vara / så goda vänner, / för deras och ditt sällskap."

Vänskap, gemenskap

Han har sedan dess arbetat med bl a vietnamesiska flyktingärenden i Hongkong och med att övervaka valen i Kambodja. Han har också fortsatt att publicera sig, förutom dikter och noveller, två böcker om flyktingfrågor och mänskliga rättigheter samt en bok om Sri Lanka. I den sistnämnda betonar han att det ödesdigra arvet från kolonialtiden bidragit till att polis och militär utvecklats till en stat i staten, att fackföreningar och minoriteter har förföljts och att de mänskliga rättigheterna ideligen kränkts.

Redan i debutsamlingen finns scenerier från Basil Fernandos uppväxttid. Detta skulle komma att bli bestående inslag. I själva verket framstår Palliawatte, barndomens by, som det livgivande centrat i Basil Fernandos diktning: "jag finns kvar för att berätta historierna". Minnesbilderna har vuxit till närmast symboliska dimensioner. Palliyawattes människoöden befolkas dikter och noveller, frågorna om fattigdom, stolthet och tro väntar fortfarande på svar.

Basil Fernandos stil är lågmäld och återhållen, de starka känslorna tuktas av en stram och ibland ironisk saklighet. Hans korthuggenhet kan stundom gå för långt — dikterna liknar mera utkast än färdig poesi — men hans sinne för rytmen sviker honom sällan. Hans vers är nästan alltid fri, här och var med några plötsliga, sjungande rimord instoppade. Han går rakt på sak, hans ordval är enkelt och påfallande ofta använder han sig av ett direkt tilltal till den han skriver om.

Mycket av det han skriver kretsar kring *vänskap*, ett av de finaste ord han tycks veta - vid sidan av "delaktighet" och "gemen-

skap". Titlarna på hans båda 80-tals-samlingar är talande: *Evelyn my first friend* och *Sharing betel*. Den långa minnesdikten till modern (som jag redan citerat ur) talar om förhållandet mellan mor och barn som en form av vänskap. Föräldrarnas ofrivilliga äktenskap betydde ett tillstånd av "ständig lidande och chock", och ändå "vilka vänner ni båda blev". En stad kan vara en vän, skuggan under träden, katolska präster knyter starka vänskapsband, och författaren vill inte tänka på Gud som Herre utan som en vän.

System

Det kanske mest gripande uttrycket för vänskap finner vi i titeldikten *Evelyn my best friend*, en minnesdikt till lillasystern, död sex år gammal i felbehandlad lunginflammation.

*De kom hem med dig igen,
klädd som en liten ängel*

*Jag förstod
innebörden
Den dagen står
mer levande inför mig
än någon annan,
före eller efter.*

*Du var min första vän
och den bästa
Också årtionden efteråt
är det som om du fanns överallt
Så ska det förbli
tills in i tystnaden
också jag ska gå.*

Kampen för att lindra känslan av ensamhet och anonymitet, besegra avståndet i tid och rum, är genomgående. Själva minnesprocessen utgör ett avgörande livstecken, ett tecken på solidaritet med den värld diktaren en gång självklart hörde hemma i. Minnesfragment och ansikten i drömmen framstår som uppenbarelsen, och som en besvärjelse upprepar han sin vägran att glömma dem. T o m en dikt som skenbart registrerar vardagsintryck, ljuden från grannlägenheterna, tycks på ett förtäta sätt handla om det som alltför lätt går förlorat.

Namnlösa döda

I åtskilliga av Basil Fernandos bästa texter är det som om själva människoödet får en aura av anonymitet. En dubbeltydig anonymitet, på sätt och vis allmängiltig men samtidigt också en följd av fattigdom och påtvingad anspråkslöshet. Den namnlöse döde vid vägkanten, kanske en som stupat i det väpnade upproret 1971, väcker känslor av skuld. Den okända unge man han skymtar under utgångsförbudets timmar berör honom också: "Stanna, och berätta åtminstone i morgon." Våndan och förtvivlan är inte mindre i dikten till den mördade

grannens minne, en dikt om hur den döde besöker diktaren och skrattar ut honom:

*Varje natt känner jag
att också jag borde dö
och bli återfödd, om och om igen
tills jag visar mig förmögen
att vinna din vänskap,
ännu en gång.*

Mot längtan efter vänskap och delaktighet står den "rasande likgiltighet" som sätter sin prägel på tillvaron i dagens Sri Lanka. "Jag är mycket intresserad av den destruktiva roll som Sri Lankas medelklass har spelat och fortfarande spelar i motsättningen till de breda massornas intressen här," säger Basil Fernando i en intervju. Beräkning och snålhet framstår som väl inövade dygder i detta samhälle, likaså avund och underkastelse under den starkare. Våldet pyr och kommer ibland upp till ytan. Den första novellsamlingen, *Four short stories of Sri Lanka* (1986), skildrar åskådligt politikens gangstervälde, svindel och korruption. Politiker och polisbefäl, ytterst ansvariga för mord och plundring, försöker hela tiden lämpa över skulden på vanligt folk. Men i en av sina kraftfullaste protestdikter, skriven under intryck av massakrerna på tamiler i juli 1983, vägrar författaren att ta på sig den skulden. I den prisbelönta dikten "Just society" i *Evelyn my first friend* talar han i alla singalesers namn:

*Ni brände byggnaderna
och satte mig i fängelse
Ni kastade barn i elden
och kallade mig omänsklig
Ni mördade mig mitt på dagen
och beskyllde mig för blodtörst
Ni gjorde min granne till flykting
och sa att jag bar ansvaret
Ni plundrade allt han arbetat ihop
och kallade mig för tjuv
Ni fängslade och mördade honom
och kallade mig vilddjur
Ni hjälpte mördare och jag offren
men ni gjorde mig till anklagad.*

I andra dikter kan han, med ett bedrägligt lättamt tonfall, ge nästan outhärdliga bilder av den mordiska mobbens framfart i Colombo. Det tycks emellertid också genom hela författarskapet finnas ett behov av att ge förtrycket andra proportioner, bokstavligen talat ta ner det på jorden. I en sorts lekfulla djurfabler degraderas karriärpolitikern till en liten fåfång myra, regeringen till en slaktfärdig gris som hänger på spettet eller till en fisk på kroken.

I ovannämnda "Just society" skriver Basil Fernando också att "nederlagets sår / kommer att leva länge hos mig / och minnet / av denna skymf." I en annan dikt liknar han sina landsmän vid boskap med underkastelsens stämpel inbränd i sig redan av erövrarna från Europa. Eller kanske ännu

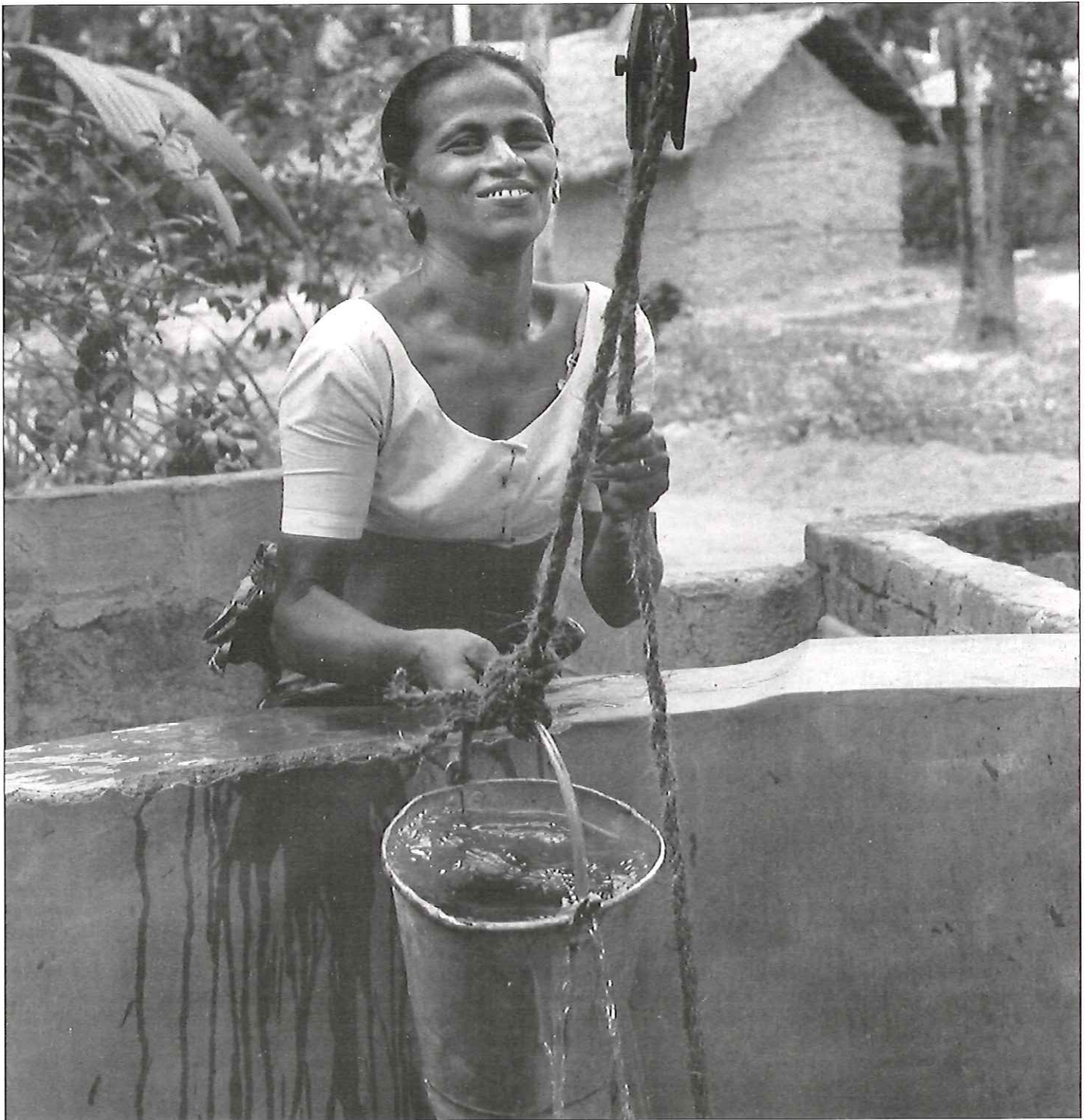
tidigare. Redan i debutsamlingen talar han om hur "tidsåldrar av lidande" förbinder de anonyma fattigas liv med det förflutna. Det individuella minnet uppgår i ett kollektivt. Att minnas är att utsätta sig för något svårt och plågsamt, men minnet öppnar också vägar till stolthet och motstånd. I en dikt om hembyn berättar Basil Fernando om hur kampen mot en hänsynslös jordägare levde vidare i legendens form, och i en intervju citerar han en präst som funnit att minnet av upproret 1818 levde vidare i folkmun i en avlägsen del av Sri Lanka!

Nederlaget

I den senaste och bästa novellsamlingen, *Six short stories of Sri Lanka* (1990), framträder det långa tidsperspektivet tydligt. I några noveller skildrar Basil Fernando de stolta byborna, det krävdes förföljelse och våld för att knäcka dem. Hans prosa har förändrats. Trots den sparsamma och antydande stilkonsten och trots människoödenas anonyma framtoning, framträder dessa mer i helfigur än i den tidigare, mer satiriskt inriktade samlingen. Höjdpunkten utgörs av en märklig och förtäta berättelse om en gammal man som tycks ha en hel del gemensamt med Basil Fernandos egen far. Hela sitt liv har denne levat i en och samma by och varje dag efter arbetets slut gått ner till kanalen för en stunds vila. Halva sitt åttioåriga liv har han levat under brittiskt styre, halva under självständigheten. Han talar aldrig om kolonialtiden. Den har han begravt någonstans nere i ett undermedvetet där han begravt den svåraste smärtan och förödmjukelsen, djupt nere i ett undermedvetet som är en del av ett allas kollektiva undermedvetande. Han är som en sköldpadda som begraver sitt huvud i skalet och ingenting ser men likafullt inte kan undgå att ta emot intryck.

I själva verket förs på detta omedvetna sätt generationers erfarenheter och livsställning vidare över ofattbara tidsavstånd. Självständigheten 1948 innebar inte någon förändring, polis och militär fortsatte att skydda de rika och de mäktiga. I novellen börjar plötsligt döda kroppar flyta utmed kanalen, de blir allt fler. Kroppar av mördade som ingen vågar begrava, offer för okända massaker på okända platser. Den gamle förmår till sist inte längre gå till kanalen, han börjar drömma mardrömmar och ser sig själv och sin son ligga döda i vattnet på ömse sidor om kyrkans stora Kristusstaty - likt de båda korsfästa rövarena i evangelierna. Alla han känt och älskat uppträder i drömmen, döda i vattnet. Han blir rädd och sluter sig inom sig själv, och sedan är det som om han i en sista dröm nådde in i själva minnets kärna av chock och skam: män av ett främmande folk som med svärd och gevär löper amok i hans by.

Man kan jämföra novellen med en annan text som handlar om fadern. I en dikt ur *Sharing betel* får det långa tidsperspektivet

Kvinnor vid brunn i en lankesisk by. Fernandos mor var en fattig tvätterska, denna bakgrund betyder mycket för hans diktning.

FOTO: HELDUR NETOCNY

stå för en rotfasthet som sonen själv känner sig sakna:

*Du, far, är evighet
och jag obeständighet
Du är lugnet, styrkan
i tystnaden. Jag är bara oväsen,
brist på envishet
Du sköter trädgården, ser efter
de små, tänker tillbaka
till åtta årtionden eller så
och jag stirrar tomt in i intighet.*

I många texter är det just frånvaron av rotfasthet — ett tillstånd av tomhet, uppgi-

venhet och modfärdighet — som framställs som det stora hotet, som andens död. I en dikt i *Death and rebirth* frågar författaren Gud om det är Gud som lämnat människorna eller människorna Gud. Det är nog ingen tillfällighet att vi i dikten ovan ser bilden av fadern, med sina åtta årtiondens evighet, flyta ihop med bilden av Gud.

Anders Sjöbohm

Essän bygger, förutom på upplysningar av författaren själv, i hög grad på det rika material som LeRoy Robinson publicerat i universitetstidskrifter i Nagasaki, Japan. Detta gäller främst Keiei to keizai — en intervju i tre delar (1985-88) och en biografi i sex delar, *"The village at the mouth of the river"* (1992-93). Det är också LeRoy Robinson som redigerat och som, i samma tidskrift, låtit publicera Basil Fernandos båda novellsamlingar.

Denna essä tillägnas därför också LeRoy Robinson som ett uttryck för uppskattning av allt hans osjälviska arbete och för hans vänskap under de gångna åren.

Tjurkastning

dilemma för respektabel hindu

När tjurkalven blir ox - då vill inte bönderna i västra Rajasthan vara med. Tjurkalvarna är de dyrkade kornas avkomma, och att förvandla dem till oxar betraktas som ett övergrepp, eftersom det ändrar deras personlighet och livssituation.

En lovande tjurkalv av Nagauri-ras som en uppfödare skänkt som avelstjur till sin hemby. När han blir köns mogen får han röra sig fritt i byn, så bönderna kan få sina kor betäckta utan kostnad.

V arje by i västra Rajasthan håller sig sedan gammalt med några för hela byn gemensamma avelstjurar. De är vördade liksom korna och begravs under hedersbetygelser. Oxarna däremot har förvandlats till arbetsträlur ur stånd att få avkomma, och vem vill ta ansvaret för att ha försatt dem i den situationen?

En del kaster som härstammar från de boskapsskötande nomadfolken i väster har en mindre sträng syn i den här frågan, och som boskapshandlare kan de göra goda förtjänster genom att köpa tjurkalvar billigt och sälja oxar dyrt. Ibland är det skenförsäljningar vid vilka boskapshandlarna säljer tillbaka djuren till samma bonde, så snart kastningen blivit utförd. För det mesta samlar dock boskapshandlarna ihop stora flockar av ungdjur och säljer dem på en boskapsmarknad, sedan djuren kastreras och växt till sig. Inte heller boskapshandlarna vill sträcka sig så långt att de kastrerar tjurkalvarna själva. Visserligen har de låg status i den hinduiska kasthierarkin, men de har ändå ett visst anseende att värna om. Boskapshandlarna tillkallar män av satia-kasten, och det är dessa som utför det föraktade men nödvändiga arbetet. Själva

hjälpes boskapshandlarna till med att hålla djuren. Det kan vara ganska besvärligt, men anses inte vara lika moraliskt belastande som att skära av testiklarna.

Alla utom satia skyr kastreringsarbetet och det har blivit just den kasten som sedan lång tid tillbaka till stor del kommit att livnära sig på tjurkalvskastrering.

Kastfränder byter fruar

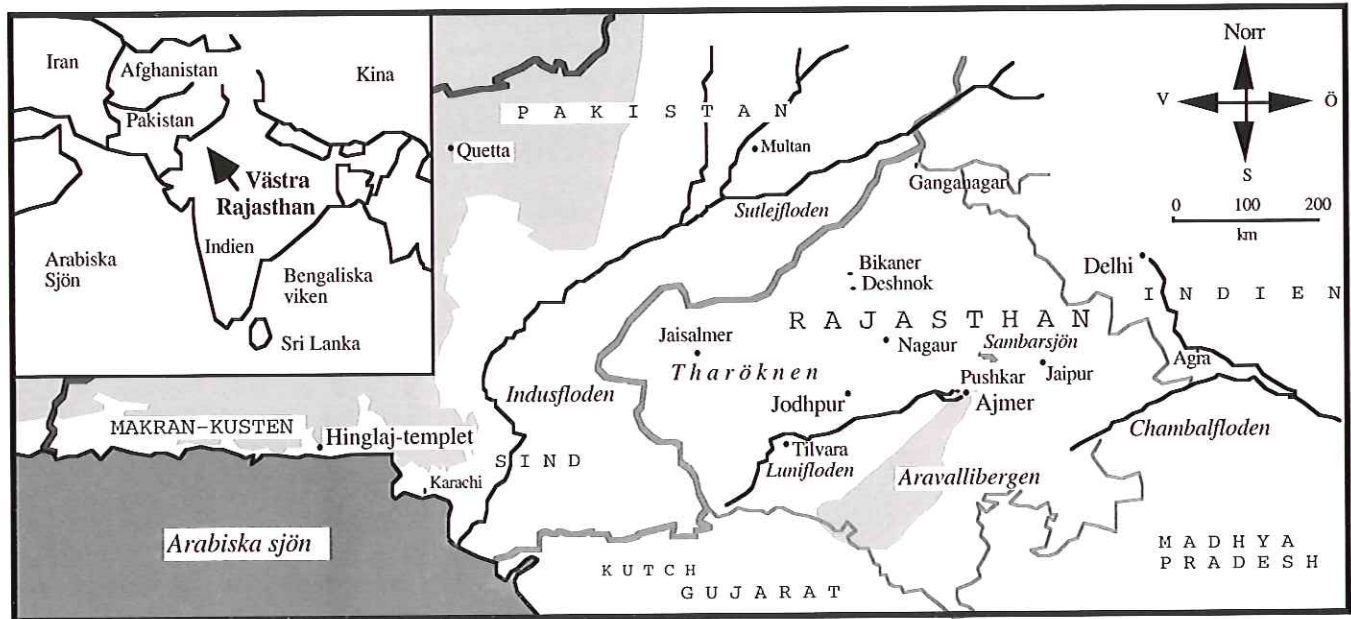
Satia lever i kringvandrande smågrupper som är vana vid ett kargt vildmarksliv utanför det av kasthierarkin reglerade bylivet. Inom satia-kasten är det sed att hålla på med bytesaffärer. Det är även sed att kastfränder byter fruar med varandra. En del satia förstärker sin magra kassa med tiggeri och småstöder. Eftersom de mesta dels är mycket fattiga åtar de sig ofta tillfälliga arbeten som kan ge lite pengar. Dit hör tjurkalvskastrering, som har blivit en av deras största inkomstkällor.

Satia-kastens folk räknas som rituellt oberörbara i de rajasthanska byarna. Visserligen har kastreringsarbetet bidragit till kastens låga status, men det verkar inte som om satia själva uppfattar arbetet som en

förnedrande börda som påtvingats dem. Snarare som en välkommen möjlighet att tjäna pengar. Den slavlika underkastelsen i kastyrket möter man mer hos soparkasten och läderarbetarkasten; kaster som är långt mer integrerade i bylivet än satia.

På personer i Rajasthan verkar tänka på att satia under lång tid har gjort en icke obetydlig samhällsnytta genom sitt kastreringsarbete. Samhällsnytta, dels därför att oxar har behövts som dragdjur, dels därför att många århundradens träget kastreringsarbete säkerligen bidragit till att det traditionella avelsarbetet givit många goda kreatursraser i västra Rajasthan och närliggande områden. Efter indiska förhållanden mycket goda. När byarnas utvalda avelstjurar är ensamma om att befrukta korna blir ju avkomman i allmänhet mer produktiv än då de får sällskap av fritt kringströvande okastrerad hanboskap av skiftande slag.

Boskapshandlarna utgöres till stor del av män ur banjara-kasten och en del andra närstående nomadkaster som gadolia lohar. Banjara skötte oxkaravaner i gamla tider. Gadolia lohar är en kast av kringvandrande smeder, som även brukar syssla med

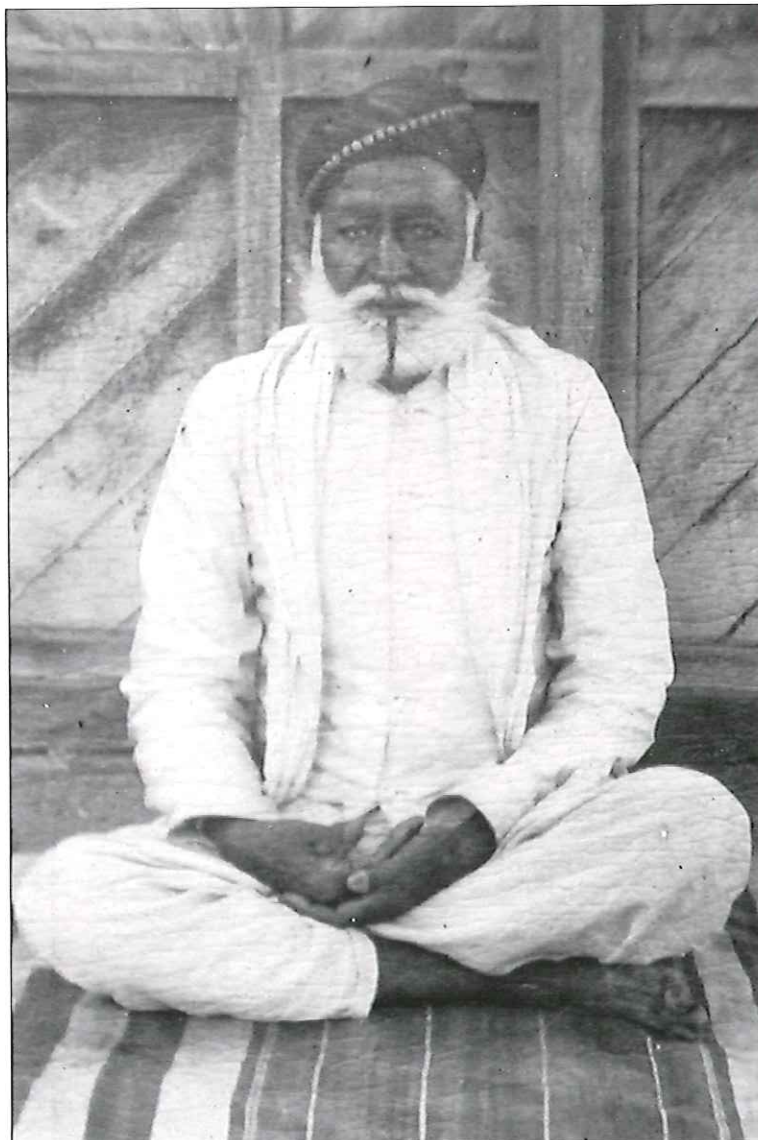

Västra Rajasthan är området väster om Aravallibergen och Sambarsjön. Det är ett sandigt slättland med låg nederbörd och sparsam vegetation. I helabol ungefär 45 miljoner människor på 340.000 kvadratkilometer. (3/4 av Sveriges yta.)

boskapshandel.

De här kasterna har många gemensamma drag förutom oxhandel. Bland annat har de sedan gammalt dyrkat gudinnan Hinglaj. De har alla sina rötter i nuvarande Pakistan, och de har inte hämmats särskilt mycket i sin oxhandel av de respektabla hinduernas synpunkter på dem som låter kastrera sina oxar. Dock har de undan för undan fått känna på sjunkande social prestige i en miljö med många för djurskötande grupper ogynnsamma förändringar.

Charan var ursprungligen en boskapsskötande nomadstam som strövade omkring med sina boskapshjordar på de vidsträckta betesmarkerna i nordvästra Indien och Pakistan. Charan och banjara har många gemensamma traditioner och seder. Även charan dyrkade gudinnan Hinglaj, vars tempel låg vid Makrankusten i nuvarande Pakistan. Deras enkla nomadkultur skilde sig åtskilligt från den hinduiska kulturens brahmininfluerade huvudfåra med centrum längre österut i Indien. I likhet med de flesta andra etniska smågrupper i västra Rajasthan blev charan små-

ningom en kast inpassad i bysamhällets feodala livsmönster. Charan fick en stark ställning i västra Rajasthanens feodalt styrda fursteriken. De var ett slags krigarnomader som kunde konsterna att försvara sig och sina djur. Furstarna hade både respekt för och nytta av charan-folket. Vissa charan-grupper födde upp hästar till maharajornas arméer. Vid furstehoven blev män av charan-kasten barder, släktkrönikörer, och uttolkare av feodalkrigarnas hederskodex. Till deras fiender hörde brahminpräster, med vilka de ofta tävlade om furstarnas gunst.

En del charan-bönder i västra Rajasthanens byar trotsade den allmänna opinionen genom att låta kastrera sina tjurkalvar, så att de kunde sälja ungdjuren som oxar. På så vis kunde de ta ut ett bättre pris.

Nath Karan Detha på 1920-talet. Han födde upp och kastrerade tjurkalvar i stor skala. De såldes sedan som oxar på boskapsmarknaderna runt om i västra Rajasthan

Men de gick inte så långt att de själva skar av tjurkalvarnas testiklar. Det fick tillkallade män av satia-kasten göra.

I byn Melana i västra Rajasthan bedrev i början av 1900-talet storbonden Nath Karan Detha av Charankasten ett jordbruk på huvudsakligen arrenderad mark som omfattade ungefär tre hundra hektar. Det fungerade i stort sett som en boskapsranch där man födde upp och lät kastrera tjurkalvar som sedan såldes som oxar. Nath Karan var en högst okonventionell person. Han var bland annat känd som poet vid hovet i Jodhpur, och hade goda förbindelser med personer som stod maharajan nära. (Nath Karan finns avbildad på föregående sida)

Patriarken styr

Nath Karan skötte sitt lilla jordbruks-rike med fast hand. Där fanns förutom han själv och hans fem söner en arbetsstyrka på omkring tjugo man från ett flertal kaster. Dessutom utfördes åtskilliga sysslor av lågkastiga tjänarfamiljer. De underordnade sig Nath Karans styre på det sätt som var vanligt under feodaltiden.

Under den korta och opålitliga regnperioden odlades på gården obevattnade grödor som pärlhirs och sorgum för spannmål och foder. De lade upp väldiga foderstackar av halm som användes under svåra torkår då djur och människor hotades av svält.

Marken arrenderade Nath Karan från familjer av kasterna brahmin, rajput och charan. Arrendet var lågt, eftersom marken var svår att odla för den som inte hade en stor boskapsjord.

Däremot arrenderade Nath Karan inte någon mark av byns Rajput-furste. Denne

En familj av satia-kasten på vandring genom västra Rajasthan. Bakom dem står deras robusta oxkärria. Det är män av den här kasten som under århundraden kastrerat huvuddelen av alla tjurkalvar i västra Rajasthan.

odlade spannmål på byns bästa jord med hjälp av fattiga underkuvade arrendatorer av Jat-kasten.

Nath Karans framgångsrika jordbruk fick sin styrka från den stora boskapsjord med vars hjälp familjen bedrev avelsarbete i stor skala. Hans söner sålde vanligen 100-200 kastrerade handjur åt gången vid de stora boskapsmarknaderna vid Tilvara, Nagaur och Pushkar. De låg inom två hundra kilometer från deras hemby Melana. Djuren drevs dit till fots.

Mynt i säckar

För att få hem betalningen behövde männen ofta en oxkärria eller kamelkärria, ty de förde med sig silvermynt i säckar som kunde väga åtskilligt. Byborna födrog de robusta silverpenningarna framför papperspengar. Papperet kunde ju förstöras av råttor och termiter.

Nath Karans välorganiserade jordbruk

fick ett hastigt slut år 1929 när tre av sönerna mördades i en markdispyt med feodalfursten i en grannby. Detha-släkten i Melana var rikare än flertalet andra bönder i Melana till stor del därför att deras boskapskötsel baserades på tjurkalvskastrering. Nath Karan brukade få tjurkalvarna kastrerade av män ur satia-kasten, när sådana nomad-grupper passerade byn under sina årligen återkommande vandringar.

Att boskaps-skötande bondefamiljer av charankastens detha-grupp i byn Melana lät kastrera tjurkalvar ända in på 1900-talet visar att detha i Melana kom i kontakt med de dominerande hinduiska kulturströmningarna under relativt sen tid. Det beror på att släkten är relativt ny i västra Rajasthan. För 150-200 år sedan levde de som kringströvande boskapsnomader i Sind i nuvarande Pakistan.

Synden och dess risker

I västra Rajasthan säger man att det är en "myrstack av synd" (kiri nagra ro pap hai) att kastrera boskap. Härmed menar man att synden är oändligt stor. Det är en våldshandling, i synnerhet som ingreppet leder till en påtvingad personlighetsförändring hos djuret. Den största synden anses bestå i att korna i princip hindras att få kalvar. (Eftersom man av tradition har ett par för hela byn gemensamma avelstjurar, så är dock kastreringen för det mesta inte något verkligt hinder för kornas havandeskap.)

Bönderna är rädda för att deras fortsatta själavandring skall ta en ogynnsam vändning om de befläckas av denna synd. Det kan även få tråkiga sociala konsekvenser. Om en bonde skulle kalla på någon ur satia-kasten för att få sina tjurkalvar kastrerade, vore detta ett så oacceptabelt beteende att han blev känd som en syndare inom hela sin kast. Han skulle riskera olika former av bojkott. Det kunde exempelvis bli svårt för honom att få sina barn bortgifta. Att bondefamiljen själv skulle kastrera sina tjurkalvar vore otänkbart. Det gjorde inte ens Nath Karans familj.

Två boskapshandlare av banjara-kasten hälsar på varandra genom att båda samtidigt lägger sin vänsterhand på den andres högra axel i en bugande omfamning. Så gör man inom deras kast. De skall just sätta sig ner för att diskutera affärer.

Feodaltidens kuschade arrendatorer blev på 1950-talet självägande bönder, och deras kaster har blivit politiskt betydelsefulla i den form av demokrati som nu tillämpas i Indien. De strävar efter att bli accepterade som högkastiga *savarna* (dvs. "respektable") hinduer. Man undviker därför att göra sådant som folk inom präst- och affärsmannakasterna uppfattar som stötande.

Många blir vegetarianer

Tjurkalvskastrering är bara en av många sådana frågor. Köttätande är en annan. Inom många kaster som arbetar med jordbruk och husdjurskötsel har i synnerhet kvinnorna under de senaste decennierna helt slutat att äta kött.

Även Nath Karans nutida ättlingar i byn Melana har bättre anpassat sig till de hinduiska fromhetsidealerna. De säljer hanboskapen okastrerade och sysslar framför allt med spannmålsodling.

En del familjer inom satia-kasten som tidigare försörjde sig på att kastrera ungtjurar klarar sig numera på diverse ströjobb av annat slag i Rajasthans växande ekonomi. Vissa har till och med blivit bofasta lönearbetare. Det har nog bidragit till att priset per kastrerat djur steg från en till fem rupier mellan 1970 och 1980-talets början. Dessutom är det möjligt att även satia påverkades av allt tal om boskapskastrering som

synd, och därför blev mer trögbedda. Befolkningstillväxten och de förbättrade kommunikationerna har ju fört även de mest perifera etniska grupper i närmare kontakt med den bofasta befolkningen och dess sedvänjor.

Kriminell kast

Intressant nog började folk från en annan ringaktad vildmarkskast vid namn sanshi under den här tiden att äta sig kastreringsarbete. Sanshi-kasten registrerades under feodaltiden som en så kallad kriminell kast, vilket säger en del om deras anseende. För dem stod inte mycket social prestige på spel, så de var lätta att övertala då det gällde att tjäna en slant, fattiga som de var.

På motsvarande sätt började män ur sanshi-kasten slå sig på sko-reparationer, när det blev brist på skomakare i västra Rajasthans byar under 1900-talets andra hälft. Den bristen uppstod då man inom den "oberörbara" läderarbetarkasten bhambi 1952 beslöt att alla kastmedlemmar inom hela norra Indien skulle sluta arbeta med läder och hudar. Det var ett försök att förbättra bhambi-kastens dåliga anseende, som många skyllde på deras arbete.

Traktoriseringen är på stark frammarsch i stora delar av västra Rajasthan, dels på grund av foderbristen under de ständigt återkommande torkåren, men även därför

att traktorn är så mycket snabbare än oxarna i att bruka jorden. Småbönder hyr ofta traktorerna av storbönderna.

Hanbufflar behöver inte snöpas

I vissa byar mellan Ajmer och Jodhpur ser man numera sällan några oxkärror rulla fram längs vägarna. Å andra sidan fortsätter mjölkproduktionen, dels med vattenbufflar, dels med mjölkkor. På så vis föds kalvar, varav hälften är tjurkalvar, och vem vill köpa dem, om behovet av dragdjur minskar på grund av ökad mekanisering? Kommer de att säljas till slakt? De beskedliga hanbufflarna behöver inte kastreras, men nötkreaturens tjurar blir svårskötta tillsammans med andra djur. Kanske behovet av kastrerare kommer att finnas även i fortsättningen, för att det inte skall bli kaos inom kreatursaveln. Men vem vill äta sig att kastrera tjurkalvar, om jobbet inte är allmänt accepterat? Blir det i framtiden veterinärerna och deras assistenter som kommer att hjälpa boskapshandlarna i stället för män ur de mest diskriminerade kasterna?

**Text och foto:
Styrbjörn Alström**

Presidentkandidaten mördad! Länge leve Presidenten!

Chandrika Kumaratunga talar till nationen några minuter efter det att hon svurit presidenteden den 12 november 1994. FOTO: DEXTER CRUEZ

Sri Lanka höll andan när förra regeringspartiets presidentkandidat Dissanayake mördades den 24 oktober. Valproceduren och övriga politiker överlevde dock den blodiga bomben mot systemet. Chandrika Kumaratunge som tog makten från det liberalkonservativa UNP i parlamentsvalen i augusti kunde vinna presidentvalet också. Hon blev därmed den första kvinnliga presidenten i Sri Lanka.

Dödskulten i lankesisk politik tog ännu ett fasaväckande steg tidigt på söndagsmorgonen den 24 oktober när en bomb sprängdes under ett valmöte i norra Colombo. Målet var Gamini Dissanayake, presidentkandidat för det liberalkonservativa UNP som hade regeringsmakten i 17 år tills man förlorade den i parlamentsvalen i augusti i år. Över 60 människor fick sätta livet till samtidigt som Dissanayake.

En tamilsk kvinna som själv dödades tros ha utlöst bomben. Hennes huvud återfanns av polisen ovanpå en närliggande tvåvåningsbyggnad. Skulden för dådet las direkt på den tamilska Tigergerillan som dock avvisade allt ansvar i ett uttalande redan på morddagen.

Dissanayake var en av UNPs namnkunnigaste politiker. Han har haft flera ministerposter och har dessutom under senare år gått i opposition mot sitt UNP för att sen återförenas med partiet. Under åren i kylan samarbetade han med före säkerhetsministern Lalith Athulathmudali som också mördades förra året, bara några veckor

innan den dåvarande presidenten Premadasa sprängdes i bitar mitt under förstamajfirandet.

Dissanayake var också omstridd, bl a efter anklagelser om korruption under de år han var minister för det jättelika elkrafts- och bevattningsprojektet längs Mahaweli-floden. Han var dessutom en av arkitekterna bakom 1987 års avtal med Indien som bl a ledde till att indiska trupper besatte norra Sri Lanka och tog över kriget mot Tigrarna under några år. Dissanayake ansågs också företrädare för högländsingalesernas arroganta motvilja mot tamiler och han anklagades för att ha varit en av dem som låg bakom mordbranden mot tamilernas kulturskatt, det berömda biblioteket i Jaffna. Det var på 80-talet.

Fredsförhandlingarna

Den nya regeringschefen Kumaratunge hävdade efter dådet att den redan igångsatta fredsprocessen med Tigrarna inte skulle avbrytas, men väl skjutas upp en tid. Den hade tidigare inletts, bl a genom att

hon hävt delar av blockaden mot de Tigerkontrollerade områdena och genom att hon för första gången sänt en regeringsdelegation till tamilernas 'huvudstad' Jaffna. Dissanayake var dock en hård kritiker av fredsförhandlingarna med Tigrarna. Han fullföljde därmed en dyster tradition i lankesisk politik: den som innebär att oavsett vem som är i opposition söker man alltid att profitera på det grumliga tamilhatet genom att kritisera varje försök från varje regering att komma till fred med tamilgerillan.

Den lankesiska försvarslobbyn har av och till anklagats för att den i själva verket inte vill ha fred med tamilerna. Såna tankar fick ny näring när Kumaratunge kort före sprängdådet i en intervju med BBC misstänkliggjorde arméledningen för att av egna skäl vilja fortsätta kriget. Arméledningen svarade hotfullt att 'ingen regering kan ta sina soldaters lojalitet som något för allom givet'.

Det blev i alla fall Dissanayakes änka Srimala som blev UNPs presidentkandidat. 'Änkornas batalj' blev rubriken för valkampanjen eftersom också Kumaratunge är änka sedan hennes man, skådespelaren och vänsterpolitikern Vijaya mördades 1988 efter ett besök i tamilområdena i syfta att nå fred.

Kumaratunge vann dock också detta val och det med bred marginal då hon tog över 60 procent av rösterna. Kort efter presidentvalet som hölls den 9 november utnämnde hon sin mor mrs Bandaranaike att överta premiärministerposten. Också hon är änka sedan hennes man, före premiärministern SWRD Bandaranaike, mördades av en buddhistmunk 1959. När hon då tog över premiärministerposten efter sin man blev hon världens första kvinna på posten. Idag är Sirimavo Bandaranaike 78 år gammal.

Trots att fredssamtalen med Tigrarna legat nere sen bomben mot Dissanayake så utlyste Tigrarna en enveckas ensidig vapenvila efter det att Kumaratunge vann presidentvalet. Hon hade då i sitt invigningstal än en gång sagt att freden är det viktigaste målet och att hon söker en stark och varaktig fred som är hedersam för båda parter.

Men det finns andra mål som också bestämmer Kumaratunges chanser att överleva, åtminstone politiskt. Prispolitiken med nyligen genomförda sänkingar av priserna på bröd, dal, drivmedel och konstgödning måste fungera. Likaså hennes satsningar på att få fart på investeringarna inte minst de från utlandet.

Pest och Panik!

I slutet av september uppstod panik i Surat, när folk insåg att det utbrutit pest i stan. En masshysteri spridde sig och gatorna blev snabbt packade av människor med ansikten halvt dolda bakom masker eller scarfs. De flesta försökta skaffa sig antibiotika, men många var helt enkelt på flykt. Inom några få dagar hade en halv million eller en femtedel av Surats invånare lämnat stan.

Det är 28 år sedan det var pest i Indien. Varför utbröt det pest nu igen? Varför reagerade befolkningen med panik?

Även om det inte har funnits pest i Indien på tre årtionden har pestbacillen överlevt hos Indiens enorma råttpopulation. Normalt överförs smittan från råttor till råttor via råttloppan, bara under särskilda omständigheter går dessa loppor på människor. Om råttor dör i stort antal söker sig lopporna över på andra djur och på människor. Man tror att de första pestfallen bröt ut redan i augusti i Beed-distriktet i den angränsande delstaten Maharashtra. Detta område har nyligen drabbats av jordbävning. Det antas att en person som där hade fått den mycket smittsamma lungpesten må ha rest till Surat.

Surat är en av Indiens rikaste och mest industrialiserade städer. Stans rikedom har dragit till sig en stor arbetsmigration. Kring det välbeställda centrum bor runt en miljon människor i slumområden under usla och ohygieniska förhållanden. De första dödsfallen orsakade av pesten ägde rum i slummen. Många av de första patienterna som kom till lasaretten med vad man trodde var lunginflammation, visade sig ha deltagit i en Ganeshfestival där man hade dansat vilt. Efter några dagars kamp mot en mystisk epidemi förstod läkarna att det var fråga om pest.

Snabbt bröt det ut panik i Surat och folk flydde i stora mängder. Det var dock inte endast en uppskärnad "ovetande" befolkning som reagerade i panik, en del läkare lämnade genast stan samtidigt med att medierna kastade sig över den dramatiska historien: "Den svarta döden har kommit till Indien!" Detta bidrog utan tvivel till att öka den masshysteri som uppstått. Myndigheterna i Surat försökte inte hindra massutvandringen, man räknade med att folk skulle bli ännu mer panikslagna om man försökta hålla dem kvar. Snart packades gatorna i Bombay 200 km söder om Surat med bilar med Suratnummer. De togs emot med stenkastning.

Lika snabbt som paniken spridde sig återgick allt till det normala. Även om massutvandringen från Surat medförde enstaka fall av pest i andra städer lyckades hälsoministeriet snabbt få situationen under kontroll. Pest är faktiskt en sjukdom som det går att behandla effektivt med

antibiotika. Då epidemin enligt WHO var under kontroll den 9 oktober visade det sig att inte mer än 288 hade fått pest. Folk dog speciellt under de första dagarna då man ännu inte var klar över vilken sjukdom det var fråga om, men antalet döda var bara 55.

Precis som med tuberkulos, lunginflammation, tyfus och diarré drabbar pesten framförallt de fattiga. Dessa sjukdomar trivs under ohygieniska förhållanden. Grovt sagt kan man säga att de är ett symptom på eländiga sociala förhållanden. I samband med naturkatastrofer som jordbävningar och översvämningar ökar antalet sjuka och döda som en följd av dessa sjukdomar.

Årligen dör ett stort antal fattiga i Surats slum som en följd av de "vanliga" fattigdomssjukdomarna utan att det för med sig någon nämnbar reaktion. En av huvudledningarna till paniken i samband med pestutbrottet i Surat är att folk tror att ingen kan känna sig säker - att denna sjukdom kan "smyga sig på" vem som helst. Det är faktisk mycket osannolikt att en välbeställd person skulle bli smittad. Även om loppor är duktiga på att hoppa är det mycket långt från slummen till de välbeställdas kvarter. Risken för att en fattig sluminvånare skulle hosta en välbeställd rakt i ansiktet och överföra smittan är också mycket liten.

Fruktan för pesten är mycket utbredd. Själva ordet pest får folk att tänka på den svarta döden. Även om det nu är mer än 500 år sedan den svarta döden härjade i Europa och bragte 44 miljoner om livet, framkallar själva ordet pest fortfarande skräck och rädsla. Indien härjades av en pestepidemi från 1886-1936 med 12 miljoner döda. Den äldre generationen har därför själv upplevt pesten.

Även om pest globalt sett är ett mycket litet hälsoproblem så är den inte ovanlig i fattiga områden av världen. I Tanzania fanns således enligt WHO 1293 fall av pest och 60 döda 1991. Sedan 1990 har det samlade antal av pestfall globalt sett varit mellan 1000 och 2000 årligen och döds-talet har varit mellan 100 och 200 under samma period. Det är därför inget märkligt med pestutbrottet i Surat, bortsett från den reaktion det har åstadkommit.

Som en reaktion på det senaste pestutbrottet har man nu börjat röja upp i de indiska storstäderna och gatornas sophögar körs nu ut i byarna. Sophämtarna arbetar faktiskt på övertid i flera städer. Denna iver efter att göra något åt orsakerna till ohälsan i Indiens överbefolkade storstäder kan kanske för en tid förbättra hälsotillståndet. Sopinsamlingskampanjer kan dock inte

Satanisk dödsdans. Döden och dess mysterier ett återkommande tema efter pestens härjningar i Europa.

avhjälpa den viktigaste orsaken till ohälsa nämligen fattigdomen.

Indierna var inte ensamma om att reagera i panik på pestutbrottet. En lång rad länder reagerade med att antingen fullständigt förbjuda inresa av folk från Indien, eller med att göra en hälsoundersökning på ankommande flygresenärer. Först den 10 november öppnade Pakistan tågförbindelserna med Indien igen. Som ett resultat av paniken i samband med pestutbrottet har Indiens internationella anseende skadats och på kort sikt har turismen blivit lidande.

Hans-Christian Köie Poulsen.

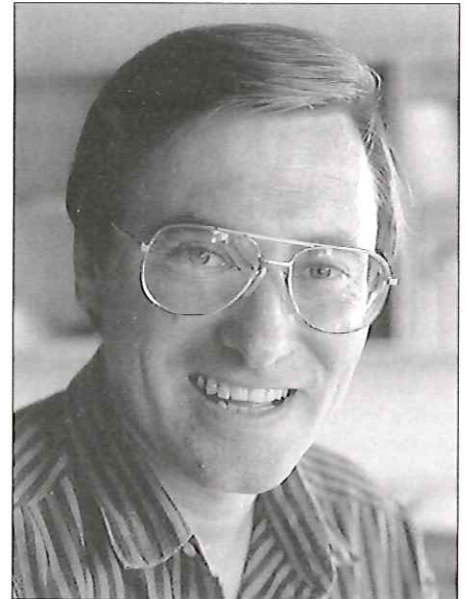
Pestbakterien *Yersinia pestis* är en stavformad bakterie som i specialfärgningen får sin karaktäristiska bipolära form. När en loppa lever på och biter en infekterad gnagare kommer bakterien att föroka sig i loppans mag-tarmkanal. Loppans mage blir efter en tid blockerad så att någon föda ej kan passera. Den utsultna loppan bits allt intensivare och nedsvält blod blandas med pestbakterier. Pga blockeringen kräks loppan upp det nedsvälta i bitsåret och den bitne blir infekterad av pestbakterien. Bakterien når snabbt lymfkörtlar som inflammeras, svullnar och efterhand bildar "bölder". Om bakterien når blodbanan kan samtliga organ i kroppen utveckla varhårdar, t ex lungorna. Härav namnen "böldpest" och "lungpest". En annan spridningsväg är från en hostande patient med lungpest. Pestbakterien förs över via uthostade små droppar, aerosoler. Från smittotillfället tar det 2-7 dagar innan hög feber och lymfkörtelsvullnad utvecklas. Detta följs av kräkningar och diarréer, omtöckning, njur- och hjärtkollaps. Utan behandling med antibiotika, exv. tetracyclin, är dödligheten 50 % i böldpest. Är lungorna angripna är dödligheten närmare 100 %.

Thomas Arvidsson

Vid pressläggningen meddelas att WHO nu har konstaterat att det inte var någon pestepidemi. Oavsett sjukdomens art bröt dock paniken ut i Indien och de indiska myndigheterna började ståda upp i storstäderna. Inget ont som inte har något gott med sig!

EU och Asien - början till en början

Två europeiska initiativ kan vara början till ett nytt förhållande mellan Asien och Europa. Det säger professor Tommy Svensson, chef för Nordiska Institutet för Asienforskning i Köpenhamn och ordförande i den Europeiska kommittén för Asienstudier. Han intervjuas här av SYDASIENS utsända medarbetare.

Prof. Tommy Svensson, NIAS, Köpenhamn

- Vad har hänt under sommaren 1994?

- Två saker: Ett initiativ inom det forskningspolitiska området där NIAS har spelat en roll och ett andra initiativ på ett bredare ekonomiskt plan. Båda har sitt ursprung i att europeiska politiker har insett att Europa inte i längden har råd att negligera Asien.

På det forskningspolitiska området har det Europeiska Forskningsrådet (European Science Foundation) bildat en kommitté för att stärka och koordinera den europeiska forskningen i och om Asien. Rådet har medlemmar från 20 europeiska länder, men har inte tidigare bildat en kommitté inom samhällsvetenskap och humaniora. Till en början har den nya kommittén, "European Committee for Advanced Asian Studies" fattat beslut om att stödja en rad interdisciplinära workshops exempelvis en workshop om "Rural Entrepreneurs in Asia" och "Environmental Linkages between Asia, Europe and North America". Några av dessa kommer förhoppningsvis att bilda basen för större program på 4-6 år och med deltagande av forskare från olika länder i Europa. Dessutom vill kommittén på sikt förmedla ca 35 post-doktorala stipendier till studier i andra länder än ansökarens eget.

- Är det andra som vill delta i detta samarbete?

- De nationella forskningsråden och andra intressenter. Frankrikes och Hollands regeringar har redan accepterat att stå som medfinansierare av några stipendier. NIAS har beslutat att göra likadant för att dra till sig utländska forskare. Även om detta på sikt kommer att innebära att det finns mindre pengar till nordiska forskare är det en investering som ska ge mångfaldigt igen på längre sikt. NIAS initiativ vill bli tvinga Tyskland och Storbritannien att ställa upp.

Dessutom kommer asiatiska fonder som Japan Foundation, Toyota Foundation, och den taiwanesiska Chiang Ching-Kuo Foundation i framtiden ge stöd åt europeisk forskning i sina egna länder. Japan Foundation finansierar redan sekretariatet för "European Association of Japanese Studies". En rik indier har erbjudit sig att stödja sydasiensforskningen vid School of Oriental and African Studies i London, men än så länge har inte offentliga och privata fonder i Syd- och Sydostasien varit involverade i europeisk forskning. Men det kommer: Asiatiska forskningspengar skall i framtiden inte uteslutande placeras i USA.

Dessutom kommer europeiska forsk-

ningsföreningar att delta i detta samarbete.

Det finns redan fyra sådana föreningar. 1996 kommer det att bildas en europeisk Sydasiensforskningsförening. Detta sker i samband med en konferens i Köpenhamn. Fram till nu har det endast existerat ett europeiskt forskningsnätverk.

- Vad är motivet?

- Europeiska beslutsfattare håller på att komma till insikt om att Europa måste "desarmera" förhållandet mellan Nordamerika och Östasien. Som framgått av det relativt framgångsrika APEC-mötet i Jakarta nyligen riskerar Europa att marginaliseras i förhållande till Asien. Därför har EU-kommissionen utarbetat ett bredare strategipapper om förhållandet till Asien med huvudvikten på ekonomiska relationer.

- Det sägs att EU nyligen har beslutat att avsätta 50 miljarder svenska kronor för att över en femårsperiod utveckla länderna söder om Medelhavet. Målet är bl a att förhindra islamisk fundamentalism och flyktingströmmar. Jämfört härmed är planerna på ett asiatisk-europeiskt toppmöte 1995 relativt blygsamma.

- Ja, vad vi har sett nu är enbart början till början. Men det är nödvändigt att systematiskt prioritera upp studiet av Asien och asiatiska språk vid europeiska universitet. Vi behöver ett asiatisk-europeiskt "Erasmus program" för att etablera en kontaktyta till ömsesidig nytta och glädje. Vi har som forskare en förpliktelse att skapa detta samarbete på ett jämbördigt sätt. På längre sikt är den asiatiska utmaningen viktigare för oss än kommunismens fall. Om vi inte lyckas att etablera ett likvärdigt samarbete mellan Europa och Asien blir européerna i loppet av en generation reducerade till bönder.

- En ny skräckbild?

- År 2000 har Asien en medelklass på omkring 400 miljoner människor med samma eller större köpkraft än jämförbara grupper i Europa och Nordamerika. Kinas och Indiens ekonomier kommer att präglade framtiden. Men en tvåsiffrig tillväxttakt är inte allt. Indien har historiska band till Europa. Det gäller att bygga på sådana relationer. Se hur Holland har blivit centrum för europeisk asiensforskning genom att bygga på gamla relationer och lägga till nya.

**Peter Andersen och
Stig Toft Madsen**

NIAS, Nordisk Institut för Asiensstudier bildades 1967 (då under namnet CINA, Central Institut för Nordisk Asienforskning), och fick sin nuvarande form efter en reorganisering 1987/88. Institutet är samfinansierat av regeringarna i Danmark, Norge, Finland och Sverige.

NIAS ger ut "NIAS- Nytt" på engelska fyra gånger om året. Alla intresserade kan få den tillsänt gratis. Skriv Till: NIAS, Njalsgade 84, DK-2300 Köpenhamn S: Fax +45-32 96 25 30; Tel. +45-31 54 88 44.

Bakgrunden till European Committee for Advanced Asian Studies:

- *European Science Foundation Executive Council*, upprättad 1978 av en rad europeiska forskningsråd och akademier, 55 totalt, med representanter från EU, EFTA, Polen och Ungern. Dessutom har flera öst-europeiska länder och Israel observatörer. Under denna finns:

- *Standing Commitee for the Humanities*
- *Standing Commitee for the Social Sciences*

Under den sista finns:

- *European Committee for advanced Asian Studies*

ESF's starka sida har hittills varit naturvetenskaplig (ca. 80% av budgeten har gått till naturvetenskap, t ex. CERN-cyclotronen) det är således intressant att den allra första 'special committee' under de humanistiska och samhällsvetenskapliga kommittéerna har inrättats inom området asiatiska studier.

APEC, Asia Pacific Economic Cooperation, består av: Burma, Cambodia, Kina, Korea, Hong Kong, Indonesien, Japan, Malaysia, Thailand, USA, och Vietnam

Ajits krönika

Valkamp utan idéer

Calcutta 18 november 1994

Raos skicklighet

Tronföljarstriden i New Delhi kanske avgörs på slagfälten i Andhra Pradesh och Karnataka. Båda dessa delstater går till val inom kort. Utgången av valen påverkar inte bara Kongresspartiets möjligheter att behålla greppet om unionsregeringen. Den avgör också om premiärministern P.V. Narasimha Rao ska kunna behålla den dubbla kronan - som regeringschef och partiordförande. I förra parlamentsvalet misslyckades Kongresspartiet att få egen majoritet, men lyckades bilda regering tack vare Raos skicklighet som machiavellisk maktspelare. Han lyckades få några medlemmar av oppositionen att byta sida, och skapade på så sätt en trådtunn majoritet för sin regering. Han har lyckats bra också i maktspellet inom Kongresspartiet, och har på sistone skaffat sig en image av statsman och stor ledare. Fast han startade som en glanslös övergångsfigur efter Rajiv Gandhis död, lyckades han snart överflygla sina mera mäktiga rivaler om makten.

Rao har fått beröm också utanför Indien för sin djärva ekonomiska politik. Valutareserven uppgår nu till 18 miljarder dollar, tack vare inflöde av kapital och nya lån. Tänker man på att landet nästan var vid bankrutten gräns innan han tillträdde, så är det en uppenbar framgång. Samhällets övre skikt kan också njuta av ett visst välstånd, som ett resultat av den nya ekonomiska politiken. Detta har gett en viss glans åt Raos ledarskap.

Allt sätts på spel

Men allt detta sätts nu på spel, när både Kongresspartiets och Raos eget grepp om makten verkar hotade. När detta skrivs går Indien genom en serie av delstatsval. Två mindre delstater har redan röstat, men röst-räkningen skjuts upp tills dess att Andhra Pradesh och Karnataka hållit sina val i början av december. Dessa två delstater med en valmanskår på i allt 67 miljoner kan sägas avgöra Indiens omedelbara politiska framtid. I och med att partiet förlorat greppet om de två folkrikaste delstaterna i Nordindien, Uttar Pradesh och Bihar - plus naturligtvis Västbengalen - så hänger Kongresspartiets fortsatta dominans över

indisk politik på utgången av valen i Sydindien. Tamil Nadu verkar för alltid förlorat till de tamilska partierna, AIADMK och DMK, medan Kerala domineras av CPI-M och kampen mellan olika vänsterkoalitioner. Därför är Kongresspartiets och Raos framtid beroende av den ovissa utgången av valen i Andhra Pradesh och Karnataka.

De Kongressledda regeringarna i båda dessa delstater har saknat all glans, och dominerats av inre stridigheter och öppna revolter mot partiledningen. Det ska därför ett mindre mirakel till för att Kongressen ska kunna behålla makten. Det enda som kan rädda partiet är att oppositionen är splittrad.

Prestigeförlust

Men det vore ett misstag att tro att Kongressens möjligheter försämrats enbart på grund av inre splittring. Det finns andra faktorer också. Pesthysterin nyligen såg ett tag ut att hota hela nationens normala liv, och ledde till förlorade handelsintäkter på uppskattningsvis 600 miljoner dollar. Historien visade hur utomordentligt cyniskt Kongresspartiet, både på förbunds nivå och i delstaterna, förhåller sig till hygieniska och sanitära förhållanden. Krisen hanterades utomordentligt klumpigt, och myndigheterna misslyckades fullständigt med att dämpa den panikartade flykten från de drabbade områdena till resten av landet.

Premiärministern personligen och hela hans regering förlorade anseendet när landets högsta rättsliga instans vägrade att godkänna dess förslag till lösning av striden om den mark där den förstörda Babarmoskén i Ayodhya stod. Regeringens förslag till lösning var klart till fördel för

hindu-fundamentalisterna, och var möjligtvis ett försök att vinna legitimitet för att bygga ett hinduiskt tempel på den plats där moskén stod.

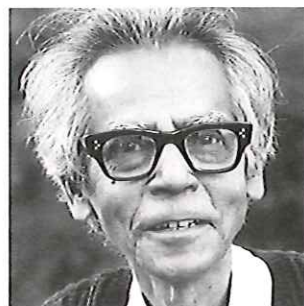
Trots allt tal om framgångar för den nya ekonomiska politiken, så visar statistiken att den ekonomiska tillväxten inte alls är högre än på 80-talet. På grund av en svagare ställning för rupien, så har landets BNP mätt i dollar t.o.m. fallit från 299 miljarder dollar år 1990 till 245 miljarder 1991 och 238 miljarder 1993. Före Raos tillträde 1988 låg BNP så högt som 271 miljarder.

Dalits lämnar Kongressen

Kongressens valutsikter påverkas också negativt av att de f.d. oberörbara *dalits* och de s.k. 'backward castes' i stora skaror lockas till det nya framgångsrika *Bahujana Samaj Party* (BSP).

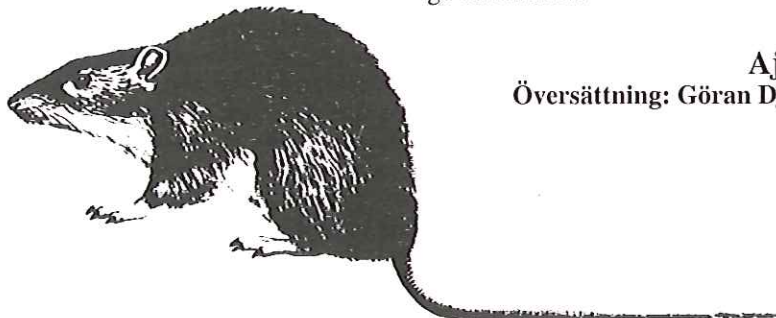
Utgången av valen i Andhra och Karnataka kommer, enligt vad de flesta tror, att visa tendensen inför nästa valomgång, när ett flertal delstater går till val i början av 1995. Dessa val kommer i sin tur att vara avgörande för de allmänna val som ska hållas tidigt 1996. Om Rao inte lyckas i sin egen hemstat, Andhra Pradesh, kommer Kongresspartiet knappast att låta honom leda kampanjen inför nästa allmänna val. Då kommer ledarkrisen i partiet i öppen dager.

Men i hela denna kamp om makten finns inte någon idémässig konflikt. Ayodhyakrisen är för tillfället dämpad, liksom diskussionen av den politiska korruptionen. Entusiasmen för den nya ekonomiska politiken är också måttlig. Låsnings i indisk politik, som denna krönika försökt visa på, verkar alltså bero på att själva den idémässiga källan sinat.

Ajit Roy

Översättning: Göran Djurfeldt

Goa har i mer än 15 års tid varit en samlingsplats för övervintrade hippies.

FOTO: HÅKAN LINDGREN

Turi

Hippieparadiset Goa har blivit var mans semesterparadis. Vad tycker egentligen lokalbefolkningen, goanerna om detta? Socialantropologen *Charles Camara*, själv goan, gör här en historisk exposé tillsammans med en analys av dagens situation.

Goa var en av de första områdena i Asien som koloniserades av europeerna. År 1498 lyckades den portugisiska sjöfaren Vasco da Gama som förste europé segla från Europa till Indien via Afrikas sydkust. År 1510 lyckades portugiserna, med Afonso de Albuquerque i spetsen, erövra Goa från den muslimske sultanen Adil Shah som dessförinnan erövrade området från ett flertal hinduiska maharajor. Omedelbart introducerade portugiserna den "västerländska" kulturen och katolicism i Goa. Vi kan idag försöka föreställa oss kulturkrocken mellan den dominerande indisk-hinduiska kulturen i Goa och den nya portugisisk-katolska kulturen. I dagens Goa existerar västerländska och hinduiska traditioner sida vid sida.

När Indien blev självständigt från britterna år 1947 uppmanades Portugal av de nya indiska ledarna att lämna Goa. Portugal vägrade och ansåg att Goa inte var någon koloni utan en del av Portugal. Genom Indiens dåvarande premiärminister Nehrus initiativ invaderades Goa år 1961 av den indiska armén. Kuppen var oblodig och portugiserna gav omdelbart upp.

Goa har en ovanlig historia, som genom Portugals kolonisation skiljer sig från den indiska. Idag gör den indiska staten allt för att införliva Goa både ekonomiskt, politiskt och kulturellt med det övriga Indien. Detta trots att Nehru en gång lovat att Goa skulle behålla sin särart.

Indiska befriare

Mina samtal med äldre goaner visar att majoriteten av dem välkomnade den indiska arméns ingrepp i Goa. Goanerna var rejält trötta på portugisernas koloniala fasoner. Indien sågs som en befriare. Vissa ansåg att de äntligen hade återvänt till moderlandet, medan andra betraktade Indiens närvaro med misstänksamhet. Dock lungnade Nehrus uttalande om Goas identitet de som var mest skeptiska till Indien.

stkrock i Goa

Goanerna var rädda att indierna skulle köra över dem och deras kultur, att de själva inte skulle få bestämma över sin framtid. Goaner, kanske främst katoliker från medelklassen, är mäktigt stolta över sin västerländskt influerade kultur. Nu för tiden är det inte ovanligt att äldre personer förhållsamt den gamla goda tiden under portugiserna

–"Vi är goaner och inte bara vilka indier som helst", hävdar en äldre katolsk dam. "Numera finns det här för många indier och turister. Allting har blivit så dyrt och det är deras fel. T o m makrill som man förr kunde få en hel korg för en rupee kostar idag en mindre förmögenhet. Och alla bilar och avgaser, för att inte tala om de fula höghus som byggs i var och varannat kvarter, nej, det blir bara sämre" säger hon och fortsätter. "Det värsta är ändå korruptionen. Alla är numera korruperade i Goa, från politiker till lägste tjänstemannen. Inte en sak kan man få utträttat utan att betala mutor. Under portugisernas tid behövde vi aldrig mygla eller betala mutor för att få saker och ting utförda."

Den äldre damens åsikter är inte alls representativa, men ger ändå en antydning om hur en del uppfattar situationen idag. Det är istället den yngre generationen som har en mer positiv bild av den indiska närvaron i Goa idag.

Då Goa införlivades med det övriga Indien 1961 introducerade den indiska centralregeringen ett antal projekt i syfte att förbättra goanernas levnadsstandard. Introduktionen av högre skolor, läroverk, sjukhus, industrier av olika slag och utbyggnad av infrastruktur ledde till snabba förändringar i Goa. Även det västliga demokratiskicket introducerades. För första gången valde goanerna sin egen regering och byrå (*panchayat*). Detta kan ju tyckas vara ett framsteg och uppfattas också så av många goaner, särskilt av de som har höga ekonomiska positioner och av staten. Emellertid anser inte alla goaner denna förvandling som en förbättring av samhället.

De senaste två decenniernas utvecklingsprojekt har i sann västerländsk anda gått ut på ekonomisk tillväxt. De inhemska definitionerna och synsätten på utveckling och förändringar har man inte alls tagit någon hänsyn till.

En mängd projekt har lanserats av staten som utvecklingsprojekt. Dessa inkluderar olika former av kemiska och järnmalms-

industrier, ett frihamnsområde Mormugao, järnvägen Konkan Railways och turism. Särskilt turism har givits stor betydelse, eftersom staten förväntar sig mycket av den. 1988 klassificerade staten turism som en "utvecklingsindustri" med särskilda förmåner för hotell, turistklubbar, reseorganisationer etc. Dessa förmåner utgörs av subventioner, skattelättnader och t o m undantag från miljölagar. Staten vill dessutom bygga speciella rekreationsplatser för japanska pensionärer och golfbanor, i områden som redan bebos av goaner. Konflikten är därmed ett faktum.

Turisterna tar över

Statens ambitioner har dock inte fått särskilt mycket stöd från goanerna. I stora delar av det goanska samhället motsätter man sig dessa "turistsprojekt" då man fruktar att turisterna håller på att ta över Goa. Eller såsom en goansk jordbrukare i 50-årsåldern uttryckte det: "Inte nog med att det kommer en massa andra indier till Goa och tar våra jobb, nu kommer också västerlänningar och japaner som tar över vår mark. Vi håller på att bli en minoritet i vårt eget land." Mannens farhågor är kanske

överdrivna, ty än dröjer det innan goanerna blir en minoritet i sitt land. Men trenden är inte till deras fördel. Fortsätter förändringarna med denna snabbhet kan mannens påstående bli sant inom två decennier.

Fastän Goa traditionellt sett är ett jordbrukar- och fiskarsamhälle har man från statens sida inte gjort mycket för att stödja denna del av ekonomin. Resultatet blir att färre människor arbetar inom jordbruket och fiskerieringen och att man nu tvingas importera mat. Implementeringen av utvecklingsprojekten har också medfört att jordbruks- och fiskeområden har omvandlats, speciellt till turistindustrins behov. Frågan är om de av turismen genererade pengarna kommer goanerna till godo och om dessa pengar räcker för att importera mat och andra viktiga varor. Hittills har den indiska staten subventionerat importen, men den vill att Goa i fortsättningen ska klara sig själv. Sedan 1987 är Goa indisk delstat och ska alltså klara sig på egen hand. Indiska staten har också tryckt på att Goa ska satsa mer på olika typer av utvecklingsprojekt för att snabbt få i gång ekonomin. Turism ses som en särskilt viktig utvecklingsindustri, inte bara för att "utveckla" Goa, utan också för att turisterna för med

I Bom Jesuskyrkan förvaras Goas nationalhelgon St. Francisco Xaviers. Vart tionde år ställs han ut och i år var det dags.
FOTO: CHARLES CAMARA

sig utländsk valuta som den indiska staten har nytta av.

Under mina resor i Goa har jag fått intrycket att en utbyggd järnväg och turism är de projekt som mest diskuteras. Dessa diskussioner förs inte bara i massmedier och parlamentet utan också ute i byarna. En majoritet är motståndare till projekten och vill ha tillväxt på egna villkor. Exempelvis är många positiva till småskaliga projekt och vill hellre se lågbudgetturister än charterresenärer.

Mäktigt motstånd

Motståndet mot utvecklingsprojekten i allmänhet och turismen i synnerhet kommer inte bara från allmänheten utan också från den mäktiga goanska katolska kyrkan, massmedier, intellektuella och olika frivilliga organisationer (NGO) – exempelvis miljö-, kvinno-, anti-turist- och anti-drogorganisationer. Kyrkan motsätter sig turisternas omoraliska beteende och turismens negativa kulturella påverkan i allmänhet på det goanska samhället. De utomstatliga organisationerna motsätter sig turismen på den negativa effekt som denna för med sig på miljön och det ekonomiskt beroende som skapas av en sådan instabil industri som turism, som är beroende av internationella konjunkturer.

Kvinnorganisationerna motsätter sig turistindustrins användning av kvinnor i prostitution och även det sätt på vilket kvinnor porträtteras i reklamannonser för turister. Andra organisationer diskuterar om turism verkligen skapar fler jobb så som det hävdas av anhängarna, och om så är fallet, vilken kvalitet dessa jobb har.

Det diskuteras också om vilken slags ekonomisk tillväxt som äger rum och hur denna ska fördelas, samt vem som egentligen tjänar på inflödet av utländsk valuta, goanerna själva, den goanska och indiska staten eller de icke-goanska hotellägarna och resebyråerna. Eftersom den goanska staten har spenderat stora summor av skattemedlen på turistindustrin och planerar att spendera ännu mer för att expandera turistsektorn, ifrågasätter även dessa grupper huruvida behållningen av turismen står i rimlig proportion till dess kostnader. Ifrågasättandet av kostnaderna gäller inte enbart ekonomiska utan också sociala, kulturella och ekologiska problem.

Den katolska kyrkans och de frivilliga organisationernas engagemang kräver här ytterliggare förtydligande. Kyrkan har endast nyligen tagit en aktiv del i det goanska samhället efter att ha varit mer eller mindre passiv under kolonialperioden. Allt fler hinduer från andra delar av Indien flyttar till Goa, medan ett ökande antal katoliker emigrerar till andra delar av Indien eller utomlands. Katolska par har färre barn än hinduiska, vilket innebär ett procentuellt minskande av katoliker i Goa. Detta är naturligtvis oroande för kyrkan. Förmodli-

Golgaprocession i påskveckan i staden Margao i södra Goa. I staden lever både hinduer, muslimer och kristna och alla deltar i högtiderna. FOTO: CHARLES CAMARA

gen har dessa faktorer i kombination med Goas frigörelse, kyrkans separation från portugiserna och resultatet av 1962 års Vatikankoncilium med dess folkorienterade synsätt något att göra med den goanska kyrkans sena uppvaknande och engagemang. Kyrkans makt i Goa är avsevärd, inte bara bland katoliker utan också bland hinduer och andra delar av det goanska samhället. Exempelvis ger kyrkan medicinsk och social hjälp till samtliga grupper i samhället.

Massmediernas roll

Massmedierna spelar en mitt-i-mellan-roll i den goanska debatten. Både ledarskribenter och andra intellektuella kritiserar statens och turistanhängarnas åsikter om turism som ett utvecklingsprojekt. Men de kritiserar också motståndarnas alternativa synsätt på turismen och "utveckling". Dock kan det sägas att generellt sett har massmedierna en kritisk inställning till statens utvecklingsprojekt.

Överlag är mitt intryck att motståndarna inte motsätter sig turismen i sig; deras diskussioner handlar snarare om vilken slags turism som ska finnas. Olika grupper av goaner verkar ha uppfattningen att turismen skulle kunna skapa de länge efterlängtade jobben, bidra till utbyggandet av infrastrukturen och ge en möjlighet att träffa andra människor från andra länder. Till en viss del har turismen redan bidragit till detta och det erkänns också av motstån-

darna. Men på samma gång misstänker man att det är turistindustrin som ligger bakom den allmänna prishöjningen, försämrandet av tillgången på färskvatten, förorenandet av floder och hav samt den allmän miljöförsämringen. Goanerna misstänker också att turistindustrin kommersialiserar lokalkulturen och är de som är ansvariga för drogmisbruket och dess konsekvenser, prostitution, samt de försämrade villkoren för folk i allmänhet.

Framtidstro

Goa befinner sig nu i brytningspunkten mellan det "traditionella" och "moderna" samhällsformationen. Förändringarna sker med en rasande fart och turismen är endast en bland flera faktorer som bidrar till detta. Om turismen är den främsta faktorn i denna process låter jag vara osagd. Ytterligare undersökningar behöver göras för att klargöra sambanden.

Det är också naturligt att många goaner är oroliga för det som händer. De känner inte igen det Goa som en gång var och vet inte riktigt vart det är på väg. Man har fullt upp med att klara sin dagliga försörjning och hinner inte att tänka så mycket på morgondagen. En del goaner hävdar att förändringen av delstatsstatus inte har inneburit några verkliga förändringar till deras fördel. Fortfarande kommer direktiv från Delhi om vad de goanska politikerna ska göra. Nya politiker och ämbetsmän kommer från andra delar av Indien till Goa och

som beslutar över goanernas huvud. Ofta hörde jag sägas att det är inte goanerna som styr Goa utan andra – utlänningarna och indierna. De mest kritiska menar att Goa inte är ett självständigt område utan fortfarande befinner sig i ett slags kolonial situation. Enda skillnad är att det inte är portugiserna som härskar utan indierna; goanerna får stå vid sidan av och acceptera de beslut som fattas.

Naturligtvis finns det andra som inte håller med. Dessa ser i stället nya möjligheter att göra karriär, både inom statsverket och inom den privata sektorn. De välkomnar den indiska statens närvaro och förbannar portugiserna som sög ut Goa.

Kanske är det den yngre generationen som ska visa vägen inför 2000-talet. Många unga emigrerar till andra delar av världen för att skaffa jobb och börja ett nytt liv. En del återvänder till Goa med nya kunskaper och kontanter och skaffar sig en egen nisch i samhället. Andra goaner som stannade kvar, har med stor uppfinnesrikedom startat små företag och gett sig in i den hårda turistbranshen. Trots snabba förändringar ser goanerna optimistiskt på framtiden.

Charles Câmara

CC är själv goan och är doktorand i socialantropologi vid Stockholms universitet. Han forskar om turism och utveckling i Goa.

Fakta om Goa

Goa är sedan 1987 Indiens 25:e delstat och är belägen ungefär 50 mil söder om Bombay. Denna Indiens minsta delstat, med en yta på ca 4000 kvadratkilometer, har en befolkning på knappt 1,3 miljoner invånare. Huvudstaden heter Panaji. 90 procent av befolkningen bor i byar, koncentrerade till kustområdet. Här lever fyra stamgrupper, samt goaner av portugisisk härkomst, inflyttade indier och en mestizbefolkning vilka samtliga något sänär lever fredligt tillsammans. Omkring 65% av invånarna är hinduer, 30% katoliker, tre procent muslimer medan de övriga två procenten tillhör andra religioner.

Fastän kastsystemet är avskaffat enligt lagen, är majoriteten av den goanska befolkningen uppdelad i kaster. När portugiserna på 1500-talet med tvång konverterade goanerna till katolicismen bytte de troende ut de hinduiska gudarna mot Jesus, Maria och helgonen. Däremot behölls kasthierarkin som ett socialt system.

Konkani är det inhemska språket, medan marathi, portugisiska och engelska talas av vissa grupper i samhället. 1987 blev konkani Goas officiella delstatsspråk, erkänt både av den indiska centralregeringen och akademien.

Dalitkvinnor i Sverige

Dr. Jyotsna Chatterji, en av de dalitkvinnor som besökte Stockholm i oktober.

FOTO: DAN OLSON

Dalit förblir du oavsett om du konverterar till en annan religion. En gång dalit alltid dalit säger Dr Chatterji representant för The Joint Women's Programme.

I början av oktober i år besökte en delegation från den indiska dalitrörelsen Sverige. Bland de besökande fanns tre kvinnor som arbetar för en förbättring för Indiens dalitkvinnor: Dr Jyotsna Chatterji, Miss Caroline E. Ezhil och Miss Grace L. Zaidi. De åker nu runt i Europa för att förankra sitt projekt hos oss.

Du blir aldrig någon annan

The Joint Women's Programme (JWP) är en rörelse som arbetar för en förbättring för indiska kvinnor generellt men dalitkvinnor speciellt. Dalit betyder förtryckt. Gandhi kallade dem för harijans. I Sverige kom vi att kalla dem kastlösa. Begreppet kastlös är felaktigt eftersom det är omöjligt att vara utan kast. Även icke hinduer införlivas i det kastsystem som finns i Indien. En del dalit har konverterat till buddismen eller kristendomen. Detta har inte ändrat deras status. Detta "kastproblem" fortgår därför även bland de kristna och de buddistiska dalit. En kristen dalit blir aldrig bara en person som blivit kristen utan alltid en *kristen dali*.

Dalitkvinnorna drabbas ofta av våldtäkt. Flera fall rapporteras årligen där

dalitkvinnor blivit utsatta för våldtäkt av män från högre kast. Att förnedra en kvinna sexuellt, speciellt om det utförs på en offentlig plats, är en av de värsta brott som kan begås anser Indiens kvinnor. Förutom dessa problem arbetar JWP för att dalitkvinnorna ska få en dräglig hälsovård och bostadssituation. Som dalit behandlas man ofta illa av andra eftersom man anses förorena ett bostadsområdet om en dalit tillåts att bo där. De får därför ofta bo i sina egna kvarter utanför byn. På samma sätt behandlas man om man söker sjukvårdshjälp. Ingen vill gå till en läkare som just behandlat en dalit. Även dricksvatten är ett problem. Ingen annan kast låter en dalit ta vatten ur deras brunn. Ofta får därför dalitfamiljerna otillräckligt med dricksvatten av god kvalitet.

Att förändra med kunskap

En av de stora insatserna som JWP står för är kampanjer för att öka läskunnigheten bland dalit. Utbildning, säger Dr Chatterji, är en av de viktigaste punkterna för att förändringsprocessen ska komma igång. Utbildning, inte bara för dalitkvinnorna utan för alla indier. Utan att medvetandegöra alla berörda kan man inte skapa underlag för förändring. Trots detta tror inte Dr Chatterji på en snabb förändring, men en långsiktig lösning kan få ta sin tid.

Åsa E. Hole

Stamfolk är ursprungsfolk!

"Ni måste verka för att era länder undertecknar ILO-konventionen, nr. 169, om ursprungsfolk och stamfolk. Och sedan utöva påtryckningar på den indiska regeringen att också ratificera ILO-konventionen.

Sverige och andra västländer måste bevaka att deras biståndspengar används på ett vettigt sätt, och att de inte går till projekt som förvärrar situationen för ursprungsfolken."

På resande fot i Europa

Detta klara budskap förmedlade Dr. Ram Dayal Munda, president för *Indian Confederation of Indigenous and Tribal Peoples* som samarbetar med Världsrådet för Ursprungsfolk - vid seminariet *Indien Underifrån* i Kyrkans Hus i Uppsala. Dr. Munda är på resande fot i Europa tillsammans med en delegation 'daliter', kvinnorrättsaktivister och indiska kristna. Delegationens syfte är att göra det internationella samfundet medvetet om det förtryck som Indiens 'daliter' och 'adivasis' utsätts för.

- Adivasi innebär för mig de dominerade, de förtryckta, de exploaterade och de erövrade folken. Som ni vet betecknas vi i Indien som stamfolk, eller den administrativa termen 'Scheduled Tribes' (listade stamfolk). Vissa folk erkänns alltså av staten som stamfolk och förs upp på en speciell lista. Någon egentlig definition på vem som ska räknas som stamfolk finns inte. Själv anser vi att stamfolk utmärks av en jämlik social struktur i motsats till hindusamhällets hierarkiska struktur. Kvinnorna har därför också en mycket starkare ställning hos stamfolken. Stamfolken har också en kooperativ försörjningsform, med bl.a. kollektivt ägande. Vi har en demokratisk beslutsordning där konsensus eftersträvas. Därutöver har stamfolken också en speciell, religiöst förankrad, relation till naturen. På alla dessa punkter skiljer sig stamfolken från den övriga indiska befolkningen.

Dr. Munda beskrev den svåra situation Indiens stamfolk lever under idag. Mer än några andra har de fått betala priset för Indiens industrialisering. Omkring 15 miljoner 'adivasis' finns idag hemlösa ute på vägarna som en konsekvens av storskaliga utvecklingsprojekt, som dammar, gruvor

Dr. Ram Dayal Munda, en av de främsta intellektuella inom Jharkhandrörelsen.

FOTO: DAN OLSON

och stålverk. Den interna kolonialiseringen av stamfolken kommer dessutom att förvärras nu när Indien öppnar sig för utländska multinationella företag. "Krav på autonomi reses nu av stamfolk runt om i Indien. Men dessa demokratiska rörelsers hopp om att få ett ökat folkligt deltagande slås brutalt ner av regeringen. Adivasis och daliter fortsätter att vara längst ner i samhället, eller snarare glider allt längre ner för stegen. Dessa grupper har den absolut svåraste situationen i Indien idag. Men man ska inte glömma bort att även om vi är förpassade till marginalen så utgör 'adivasis' och 'daliter' tillsammans omkring 25 procent av Indiens befolkning. Så ni kan ju förstå vilken politisk kraft vi kan bli.

Samtal med Dr. Munda

Jag ber Dr. Munda kommentera professor B.K. Roy Burmans åsikter om ursprungsfolk, ILO-konventionen och FN's arbete med ursprungsfolk (se tidigare artikel i Sydasiens nr. 3, 1994).

- Vilka ska egentligen betraktas som Indiens ursprungsfolk?

- Tidigare i Indien när vi använde termen ursprungsfolk syftade vi helt enkelt på lokal befolkning, och i den bemärkelsen var hela Indiens befolkning 'ursprunglig'. Med FN's arbete har dock ordet 'ursprungsfolk' fått en ny mer specifik innebörd. Vi har sagt att till att börja med är de listade stamfolken (ST) att betrakta som Indiens ursprungsfolk i denna nya betydelse. Men det är

viktigt att tillägga att också andra stamfolk som inte är listade kan komma ifråga. Man måste komma ihåg denna skillnad mellan 'stamfolk' och 'listade stamfolk'. Det är ju regeringen som avgör vilka som 'listas' och därmed får de speciella rättigheter som följer med statusen som ST. Kanske är det också denna öppningen mot andra än ST's som får den indiska regeringen i FN att hävda att det inte är möjligt för Indien att historiskt fastställa något folk som ursprungligt.

- Men överlämnar ni inte rättigheten till själv-definiering som ursprungsfolk, när ni utgår från den statliga kategoriseringen av stamfolk?

- Nej, varför det? Självdefiniering är också mycket problematisk. Om ställningen som ursprungsfolk innebär vissa rättigheter och fördelar kommer alla i Indien att påstå att de är ursprungsfolk. Det är frågan om politisk förhandling. Kan stamfolken bara mobiliseras så kan de själva backa upp krav på vilka som ska listas."

- Varför tror du Roy Burman är så upprörd över att termen ursprungsfolk används synonymt med 'listade stamfolk'?

- Som jag sa har indiska regeringen redan erkänt stamfolken som en speciell kategori med vissa rättigheter. Vad vi nu gör är att flytta upp detta till en högre nivå, och förankra vår speciella ställning inom FN och det internationella samfundet. I viss mån kan jag förstå Roy Burmans oro att detta kan leda till ökad extern inblandning, men samtidigt tror jag inte detta kommer att bli en realitet. Jag tror inte det kan bli så lätt för ett multinationellt företag att börja gräva guld eller på annat sätt exploatera naturtillgångar inom stamfolkens områden, utan regeringens medgivande. Det är också regeringens sak att bevaka sådana frågor. Men regeringen har överhuvudtaget inte intresserat sig för det internationella arbetet med ursprungsfolk.

Roy Burmans sitter ordförande i den kommission som beslutat att de listade stamfolken inledningsvis kan sägas vara Indiens ursprungsfolk, men detta säger han inte rätt ut. Vill man vara elak kanske Roy Burman här ser möjligheten att få bilda en statlig utredningskommitté. Och de kan hålla på hur länge som helst. Men klart är att vi inte kommer att sitta och vänta på en sådan kommissions eventuella resultat.

Nu åker Dr. Munda och de övriga i delegationen vidare till Holland. Där ska de utvärdera resultatet av delegationens rundtur i väst. Indiens 'adivasis' och 'daliter' väntar inte längre.

Beppe Karlsson

Stilla flyter Ganges...

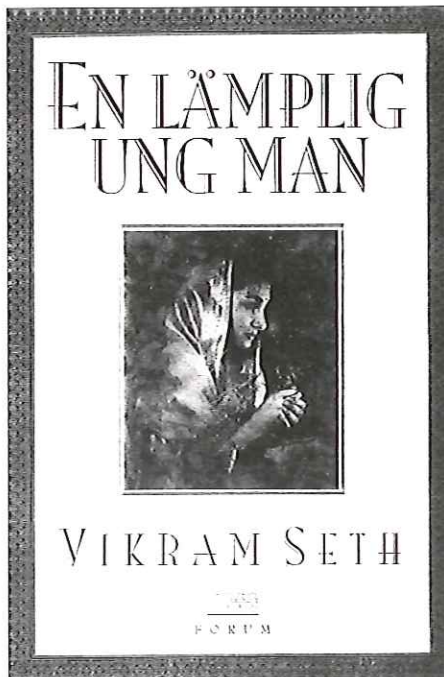
I det rika persongalleriet i Vikram Seths roman *En lämplig ung man* förekommer en ung poet som håller på att skriva sin första roman. Det är frestande att tro att denne är författarens alter ego, ty Vikram Seth uppmärksammades först som poet för sitt versepos *The Golden Gate*. Och den unge poeten karakteriserar sin roman på ett sätt som passar in väl på *En lämplig ung man*. Den förgrenar sig, säger han, likt ett banianträd eller likt Ganges med alla dess bifloder.

I huvudströmfåran eller stammen finns sökandet efter den lämplige unge man som skall bli *Latas make*. Modern, fru Rupa Mehra, förmanar Lata och påminner henne om att det är hon som står i tur. Repliken fälls på första sidan, när vi beivrar hennes äldre systers bröllop. Cirka 1.200 sidor senare avslutas romanen med *Latas* bröllop. Nu faller fru Rupa Mehras bekymrade blick på *Latas* lillebror; även han måste lotsas in i äktenskapets trygga hamn. Bevittnar vi upptakten till en ny tegelstensroman kallad *En passende ung dam*? I bästa indiska tradition — den cykliska tidsuppfattningen — börjar här en *yuga*, en ny tidsålder.

Vardagsperspektiv

Latas giftsbekymmer är dock bara en av många intriger i denna väv. Som ringar på vattnet vidgas berättelsens cirklar och drar med sig fler och fler personer och allt fler miljöer. Vi följer juristerna in i domstolen, den unge revolutionären hem till den stockkonservativa byn, politikern ut i valkampanjens hetluft, en rumlares väg genom passionens förblindelse, akademikerna i deras tjänsteställningsstrider, skofabrikanten på uppköpsresa i läderarbetarans slumområden, den andlige sökaren på förvirrad shoppingrond i livsåskådningsbasaren.

Ja, Gud nåde den som har tråkit! Spänningen förhöjs av de flortunna bladen som man måste ta i både tre och fyra gånger, innan man får upp rätt sida. Det händer mycket, fast väldigt lite. Medan samhället skakas av den ena konvulsionen efter den andra, förblir de flesta romanens personer märkvärdigt opåverkade. På något undantag när utvecklas de inte, mognar inte, ger inte upp, blir inte bittrare. Eller som det så sorglöst heter på sidan 2004: "Dipankar steg ut ur sin koja i trädgården efter att ha mediterat i någon timme. Han hade fattat ett beslut om nästa steg i sitt liv. Beslutet var oåterkalleligt, såvida han inte ändrade sig." Om detta kan man säga tre saker, för och emot. Det är knappast den dramatiska koncentration, det destillat av himmel och helvete vi förväntar oss av en konstnärligt medveten och gestaltande romanförfattare.

Å andra sidan är det höjden av realism; när vi läser om historiska omvälvningar, anar vi inte hur platt och händelselös samma epok kan ha tett sig i många samtida människors vardagliga perspektiv. Den tredje reflektionen är att det kanske inte är individerna som är de verkliga huvudpersonerna i *En lämplig ung man* utan de fyra familjer vars öden vi följer. De sätts på svåra prov och går inte oörrade genom denna berättelse. Vi kan som västerlänningar förarga oss över att Lata först revolterar mot föräldraktoriteten genom att förälska sig i en synnerligen olämplig ung man men till slut ingår ett äkta indiskt resonemangsparti med en svärmorsdrömpojke och till på köpet verkar vara lycklig. Vi stirrar oss kanske blinda på dessa individuella öden. Det finns ett gripande motiv i denna mycket uppslupna roman, och det är vänskapen mellan den hinduiska kongresspolitikern och ministern Mahesh Kapoor och den muslimske storgodsägaren nawaben av Baitar och deras familjer. Vänskapen prövas, när Mahesh Kapoor i delstatsparlamentet genomdriver en lag som exproprierar storgodsens jordar. Senare knivskärs en Baitar av en Kapoor, en händelse som leder till att Mahesh Kapoor slås ut i de allmänna valen. Men banden som förenar de båda familjerna består.

Detaljer ger tidsfärg

Och ännu mer än familjerna är det kanske en epok som är huvudperson: Indien år 1951-52, strax efter det att landet uppnått sin självständighet. Vikram Seth har lagt ner mycken möda på detaljer som ska ge den rätta tidsfärgen. En känd radioröst i All

India Radio, ett visst varumärke på toalett-kaklet, historiska cricketmatcher. "Har du sett Didar?" är en fråga som ställs flera gånger; tydligen är Didar sista skriket på filmfronten.

Året 1952 är förresten samma år Vikram Seth föddes.

Det kan te sig övermodigt att förvänta att läsarna ska ha tålmod med denna mäktiga vardagskrönika. Författaren försvarar sig med två motstridiga Voltaire-citat som motto: "Det överflödiga, så ytterst outhärligt..." och "Konsten att tråka ut är att berätta allt". Ungefär som om han ville säga: "Varsågod, käre läsare, välj det som passar, här är ett par alternativ."

Själv har jag oåterkalleligen valt det förstnämnda mottot, såvida jag inte ändrar mig.

"Jag vet faktiskt inte varför den blev så lång," säger den romanskrivande poeten under en frågestund i Brahmhpurs litterära klubb (sid 1151). "Jag är väldigt odisciplinerad. Jag avskyr själv långa böcker... men om de är bra blir jag social idiot i flera dagar."

Denne anmeldare öppnade *En lämplig ung man* med blandade känslor; det föreföll mig mindre troligt att jag skulle orka mig igenom hela volymen. Och om inte jag, som är ett gammalt "Indien-freak", orkar, ja vem skulle då orka? Vad jag snart fann var att Vikram Seth är spirituellt, humoristisk och oemotståndligt underhållande. Märkligt nog har jag träffat andra läsare som också slukade boken — märkligt därför att dessa inte har något speciellt förhållande till Indien. Ja, just när jag skriver detta, ändrar jag mig oåterkalleligen, ty det har gått upp för mig att inget av Voltaire-citaten är tillämpligt på denna roman. Det är ingen tvekan om att Vikram Seth är odisciplinerad. Han har helt enkelt för lätt att skriva och säkert alldeles för roligt när han gör det. Resultat blir ofta ytligt men charmfullt. Han berättar allt utan att tråka ut. Men han bevisar inte att det överflödiga är outhärligt. En lämplig ung man skulle kunna ha varit betydligt mer koncentrerad och ändå förmedlat en övertygande 50-talsatmosfär.

Översättarna Thomas Preis och Caj Lundgren (diker och verser) har presterat ett storverk. Texten är rik på hindi-ord och religiösa och mytologiska anspelningar. Trots detta finner jag inget som tyder på att Preis och Lundgren missförstått något. Vikram Seth har inte försett sin bok med en ordlista. Det borde vara påfrestande för läsarna. Men har man blivit social idiot störs man kanske inte av sådana småsaker. Bred och stilla flyter Ganges, det är bara att lägga sig på rygg och glida hän mot havet.

Göran Frankel

Och de lämnade sina kvinnor

När Keralas män emigrerar till oljeländerna, och lämnar sina kvinnor, så befrämjar det deras frigörelse. Detta visar en studie som här anmäls av Alhadi Khalaf.

Rehana hade varit gift en vecka när hennes man reste västerut. Som en främling lever hon i sina svärföräldrars hus. Hennes man sänder hem pengar till sin mamma, som håller i börsen och bestämmer om och när Rehana får gå ut. Hon kan inte röra sig fritt, och hennes enda andningshål är när hon ibland får hälsa på hemma hos sina egna föräldrar.

Hameeda är muslim och analfabet, och hon är gift med en av de män som allra först lämnade byn. Hon har varit gift i tolv år och ensam i tio. Men Hameeda har lyckats markera sin självständighet både gentemot mannens och sina egna föräldrar. Hon bor för sig själv, och tar själv hand om de pengar mannen sänder hem. Hon strålar ut självförtroende, men ändå är mannens makt över hennes och de tre barnens liv stor.

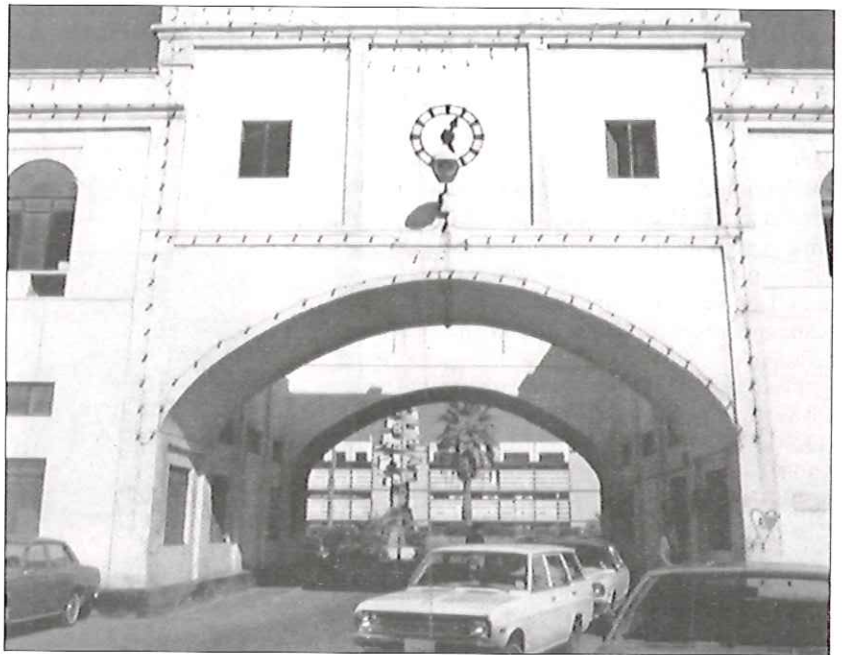
Zeenat är gift med en småföretagare, som också var imam i byns moské. När han drog västerut tvingades hon försörja sig som hantlangare på byggena, men det frigjorde också hennes egen företagsamhet. Hon har inga planer på att gömma sig i sitt eget hus. För henne har det varit en välsignelse att mannen för. 'Han kunde gärna ha åkt tidigare,' säger hon. Då kunde de ha sparat mera pengar, byggt ett bra hus, och investerat sina besparingar.

För Sultana blev mannens emigration en förbannelse. Som många andra kvinnor i byn, hade hon en ansenlig hemgift med sig i boet. Det var den som finansierade mannens emigration. Men hemgiften var också orsaken till skilsmässan. När hennes föräldrar inte kunde eller ville betala hela den överenskomna summan, så tog mannen ut skilsmässa. Han lämnade Sultana, som då var steriliserad efter fyra graviditeter.

Hur går det för kvinnorna?

Historierna om Sultana och de andra är hämtad ur Leela Gulatis bok: *In the absence of their men*. Den uppmärksammar en försummad aspekt av arbetsvandringarna mellan Sydasien och Arabländerna, nämligen kvinnornas situation. Det finns många studier av männens motiv och av vilka personliga, ekonomiska, sociala och kulturella faktorer som driver på emigrationen till oljeländerna runt Arabiska viken. Andra studier ser på effekterna av emigrationen både i hemländerna och i mottagarländerna.

Efterfrågan på gästarbetare började stiga efter oljekrisen 1973/74, och i takt med att

"Bahrain Gate", en av genomfartsportarna till arbete i Västasien.

oljeländernas exportinkomster steg. Världsbanken förutsåg att arbetskraftsbehovet skulle stiga så kraftigt, att åtta procents befolkningstillväxt per år hade krävts för att klara behovet enbart med inhemsk arbetskraft. En så kraftig tillväxt hade aldrig kunnat upprätthållas utan tillgång till Sydasiens väldiga reserver av arbetskraft.

Så blev emigranter den indiska delstaten Keralas viktigaste exportvara, och delstaten står för en tredjedel av emigrationen från Indien till Västasien. Antalet gästarbetare från Kerala har mer än fördubblats, från 135 000 år 1977 till över 300 000 tio år senare. Mer än 90 procent av emigranterna är män. De flesta lämnar sina fruar hemma.

Leela Gulati valde att studera femtio kvinnor som lämnats hemmavid av sina män eller söner i byarna Alakad och Bhimaphalli, nära Trivandrum, huvudstaden i Kerala. I boken ingår tio livshistorier från dessa kvinnor, som belyser den dolda kvinnliga sidan av emigrationen. Vad händer med kvinnorna när de lämnas ensamma? Hur klarar de sig? Som de små historierna i inledningen visar, är kvinnornas öden mycket olika, och boken ger inga entydiga svar. Snarare lyfter den fram det som försvinner i konventionella statistiska undersökningar.

Nätverk stöder

Gulati utgår från att de kvinnor som lämnats hemma, startar sitt ensamma liv med en rad handikapp. För att komma över dessa handikapp behöver de stöd, inte bara från den egna familjen, utan från ett helt nätverk av släktingar, vänner och grannar. Studien visar att de flesta kvinnorna lyckas

mobilisera ett sådant stöd, och därmed komma över handikappet att vara ensamma. En viss emancipation befrämjas alltså av emigrationen. Men försiktigtvis påpekar författaren att det vore cyniskt att rekommendera att männen emigrerar för att befrämja kvinnornas frigörelse.

Alhadi Khalaf

Leela Gulati: *In the Absence of Their Men: The Impact of Male Migration on Women*. Sage Publications, New Delhi/London 1993

För dem som är intresserade av arbetsmigration följer här en liten bibliografi:

- James Stace Birks & Clive A. Sinclair, *International Migration and Development in the Arab Region*, ILO, Geneva, 1980

- Ismail Serageldin, et al., *Manpower and International Labour Migration in the Middle East and North Africa*, Final Report, World Bank, Washington D.C., 1981

- Nader Fergani, *Migrating to Oil*, Centre for Arab Unity Studies, Beirut 1983 (på arabiska)

- Fred Arnold & Nasra M. Shah (eds), *Asian Labour Migration: Pipeline to the Middle East*, Westview, London, 1986

- W. Jansen, *Women Without Men: Gender and Marginality in an Algerian Town*, E.J.Brill, 1987

- Grete Brochmann, *The Middle East Avenue, Female Migration From Sri Lanka: Cause and Consequence*, Report no. 90, Institute of Social Research, Oslo, 1990

Vårt behov av hjältinnor

Förtryck av minoriteter och svaga grupper såsom kvinnor och barn sker runt om i världen, så även i Bangladesh. Taslima Nasrin, en kvinnlig läkare och författare i Bangladesh gav ut den kontroversiella boken Lajja (Skam), som protest mot det förtryck hon bevittnat i sitt eget land. Efter ett uttalande i indisk press, om att sharialagen borde ändras så att kvinnor och män tillförsäkras lika rättigheter, fick hon av fundamentalisterna en fatwa (dom) över sig pga blasfemi, att hon hade talat illa om koranen. Taslima hävdar att hon i den indiska pressen blev felciterad då de skrev att det var koranen hon ansåg borde ändras.

I säkerhet i Sverige

Taslima befinner sig i säkerhet i Sverige. Vi fick vår hjältinna och Taslima sin säkerhet. Vad jag ställer mig frågande inför är inte Taslimas uttalande eller beskrivning av situationen i Bangladesh, utan till västvärldens beskrivning av situationen. Det som tas upp är endast en författares besvärliga situation. Inget fel i det, men hjälper vi dem Taslima skrivit om? Vad är de underliggande orsakerna till att man hängde ut Taslima i hetluften från fundamentalisternas sida?

Vad fundamentalisterna är ute efter är de icke-statliga organisationerna (NGO). Många NGO:s jobbar för att skapa möjligheter för kvinnan, med andra ord att göra dem mindre beroende av mannen. Detta är något som inte passar den fundamentalistiska tron på koranen, det passar inte in i deras strävan efter makten i samhället. Det är framförallt den största NGO:n BRAC som har varit utsatt för fundamentalisternas illdåd, förstörelse av skolor och andra projekt. Taslima har endast varit en bricka i spelet. Hon blev känd i media, bl.a. genom sin bok, och blev ett attraktivt mål för fundamentalisterna. På gatorna i Dhaka ropade man Taslimas namn, men handlingarna i form av förstörelse var riktade mot NGO:s.

Taslima inte ensam

Taslima Nasrin är inte den enda som utsatts för fatwa. I juni 1993 blev Noorjehan Bibi, 22 år, i byn Chatakchara i östra Sylhet begravd till midjan och stenad 101 gånger. Detta efter att byns maulana förklarat hennes andra äktenskap ogiltigt. Anledningen till detta var att maulanan själv hade haft ögonen på henne och blev vansinnig då hon gifte sig med en annan. Samma natt begick Noorjehan självmord. I september samma år blev Kadbanu från Ranpur begravd till midjan på en bakgård och drevs sedan ut ur staden då lokala präster utdömde dödsdom

FOTO: BENOIT GYSEMBERGH

över henne, för att ha haft en affär med en granne efter det att hennes man lämnat henne. Många kvinnor lever under hotet att få en fatwa över sig, en dom som utfärdas av lokala mullhor. Men under den senaste tiden har dessa angripit ett antal NGO:s, som anklagas för att uppmuntra kvinnor till att anta icke-islamska, västliga värderingar. Varför kvinnorna varit målen för dödsdomarna beror på att kvinnorna varit i fokus för NGO:s arbete.

Välorganiserade

Fundamentalisterna är få, men de är starka, och de har ett kraftigt ekonomisk stöd från bl.a. Pakistan och den oljeproducerande arabvärlden. Även om de inte har en framträdande plats i parlamentet, så har de en viktig vågmästarroll. Under juli månad i år då det brände som värst runt Taslima, skulle en generalstrejk (hartal) utlysas. Fundamentalisterna hade förberett sig noga och hämtat busslaster med folk från landsbygden, närmare 1 miljon, sades det.

Hjältinnorna vi behöver

Hjältinnorna finns i hela Bangladesh, inte bara i medierna utan även i vardagen. Vad jag vill säga här förringar inte Taslimas lidande och utsatthet, men är det inte fler som är i behov av hjälp, fler som dött i sin kamp mot förtrycket, vart tog deras hjältemod vägen? Det finns ett ganska stort antal NGO:s i Bangladesh och många av dem jobbar för att hjälpa de små och svaga i samhället, de gör dagligen hjältemodiga handlingar som inte accepteras av fundamentalisterna. Väljer vi möjligen de hjältar och hjältinnor vi är i behov av för att rättfärdiga vår kritik mot bl.a. muslimska samhällen och för att visa vårt engagemang för de som har det svårt? Kanske spelade vi fundamentalisterna i händerna. "Om man i väst prisar Taslima då måste det vara något fel", det är det fundamentalisterna förmedlar till sina åhörare. Det är därför viktigt att

tänka på hur vi i väst ingriper.

Min förhoppning är att Sverige med flera andra länder inte stannar vid detta, låter allt bero med att ha räddat en hjältinna, det är nu vi måste ta konsekvenserna och hjälpa alla de som har det svårt, de som aldrig når en tidning eller har möjlighet att skriva en bok.

Charlotte Kronblad

Politiskt förtryck i Bangladesh

Vi politiska flyktingar och asylsökande från Bangladesh måste starkt protestera mot den ensidiga och felaktiga bild, som Taslima Nasrin sprider om Bangladesh, att vi enbart har kulturella, sociala och religiösa problem. Hon underlåter hela tiden att berätta om det brutala politiska förtryck, som pågår mot oppositionella politiker och sympatisörer, detta politiska förtryck utgör grunden för den odemokratiska situation som råder i vårt land med förföljelse, tortyr, godtyckliga arresteringar, falska anklagelser och korruption.

Taslima Nasrin har kommit till Sverige med samtycke av den sittande BNP-regeringen i Bangladesh. Genom att låta henne lämna Bangladesh kunde regeringen på ett smidigt sätt lösa problemet hur de samtidigt skulle tillmötesgå fundamentalisterna (med vilkas stöd de sitter i regeringsmakt) och de stora grupper i Bangladesh som motsätter sig fundamentalisternas angrepp på oliktankande.

Vi flyktingar som förföljs politiskt i vårt land och kommer till Sverige betraktas däremot som "icke-trovärdiga" av svenska myndigheter, vi jagas av svensk polis, sätts i förvar och skickas tillbaka till det förtryck vi flytt ifrån. Inga pressmottagningar, bokmässor eller liknande evenemang ordnas för oss, trots att våra liv är i stor fara. Vi utgör dessutom en mycket liten grupp i Sverige.

Mohammad A. Sabur

BANGLADESH

Privatisering av kraftindustrin

Nästan hälften av all el som produceras i Bangladesh går förlorad genom stöld, dåligt betalningsdisciplin och dåligt ledningsnät. Bangladesh hoppas förbättra läget genom att följa den internationella trenden och släppa in privata utländska intressen i sin kraftindustri. Världsbanken bland andra stöder ett försök att på detta sätt effektivisera industrin. Men de utländska företagen tvekar inför de risker det medför att investera i landet. (FEER 13/10 1994)

Självförsörjande på spannmål

Bangladesh börjar nu bli självförsörjande med spannmål. Trots de återkommande naturkatastroferna har ris-skördarna ökat kraftigt från 1970. Avkastningen är nu ca 3 ton per hektar mot hälften för tjugo år sedan. Importen av mat har också minskat kraftigt. Samtidigt är befolkningstillväxten fortsatt hög, ungefär 1.8 % per år, vilket innebär att det är av yttersta vikt att jordbruket fortsätter att utvecklas. Det krävs en utveckling av jordbruket i områden med sämre jordar och bevattningsmöjligheter, och samtidigt ett mera ekologiskt differentierat jordbruk. Tyvärr verkar regeringen inte riktigt medveten om detta, eftersom man minskat budgeten för jordbruksutveckling på senare tid. (IFPRI, juni 1994)

INDIEN

Skolpeng

På Indiens självständighetsdag den 15 augusti i år kom nyheten att den indiska staten kommer att betala föräldrar för att låta barnen gå i skola i stället för att arbeta. En viktig bakgrund till utspelet kan vara att bli indiska mattfabriker är utsatta för bojkotthot från flera västländer på grund av det utbredda barnarbetet.

Kvinnorna tar över i Sydasiens

Nya språkstrider

22 människor dödades i oktober i Bangalore när medlemmar ur hinduhögern anföll ett muslimskt bostadsområde. Anledningen var att delstatsregeringen hade börjat sända TV-program på urdu riktade till de ca 10 procent muslimerna i Karnataka som har detta som sitt litterära och religiösa språk. Bakgrunden är att hinduhögerns politiska parti, Bharatiya Janata Party, har börjat utnyttja just de språkliga motsättningarna för sina syften. Hindi framhålls på bekostnad av engelska i norra Indien. I Karnataka är det det lokala språket kannada som ställs mot i detta fall urdu.

Hindi i stället för engelska

En indisk affärsman skulle för en tid sedan skicka en order på reservdelar via fax till en japansk firma. Han försökte då anlita ett stort statligt företag i Bhopal, men fick till svar från den person som skötte fax-maskinen: "Jag är ledsen, min herre, men ni har skrivit detta på engelska. Vi har order om att bara skicka fax på hindi." När affärsmannen invände att det kunde vara besvärligt för japanerna att hitta någon som kunde översätta till hindi, fick han veta: "Vi har haft det här problemet förut. Ni kan väl skicka ordern med kurirpost."

Återigen har alltså frågan om engelskans ställning i Indien blivit hett omdebatterad. Nu är det hinduhögern som driver på

och vill att indierna skall sluta använda det gamla kolonialspråket, trots att detta binder ihop de olika delarna av Indien, och dessutom är till stor fördel i alla internationella kontakter.

Cyklon i Madras

Måndagen den 31 oktober drabbades Madras av en cyklon med skyfall och vindstötter på uppemot 28 sekundmeter. Minst 25 människor omkom och tusentals hus raserades. Omkring 100 000 personer fick evakueras från olika slumområden och inackorderas i skolor och andra offentliga byggnader.

Arrestering för bombdåden i Bombay

Yakub Menon arresterades i slutet av juli eller början av augusti 94. Med sin bror, "Tiger" Menon, har han anklagats för bombexplosionerna i Bombay den 12 mars 1993. Yakub Menon sa att han hade stoppats i Kathmandus lufthamn på väg till Karachi, och att nepalesiska myndigheter hade utlämnat honom till Indien. Han nekade kännedom om Dawood Ibrahim, den indiske storsmugglaren i Dubai, som Indien menar var förbindelsen mellan Menonfamiljen i Bombay och Pakistans militära underrättelsetjänst, ISI. Ytterligare sex medlemmar av Menonfamiljen har senare arresterats, dock icke Tiger Menon, som enligt Yakub är skyldig.

Hot mot flyktingar

I Arunachal Pradesh i det nordostligaste Indien har en studentorganisation försökt att fördriva Chakma- och Hajongflyktingar från Chittagong Hill Tracts i Bangladesh från delstaten. Flyktingarna kom till detta område efter 1964 då Kaptaidammen i Chittagong Hill Tracts blev byggd. De har blivit nekade indiskt medborgarskap. (India Today, 15/10, 1994)

Våldsamheter i Mussoorie

De normalt så fridsamma bergsbyarna i det nordvästra hörnet av Uttar Pradesh (UP) upplever nu en våg av oroligheter. Kravet på en separat stat, Uttarakhand (bestående av 8 bergsdistrikt), har fått ett ökat folkligt stöd. Orsaken är att Mulayam Singh Yadavs regering i UP, som är en koalitionsregering av dalits och andra lägre kaster, har velat verkställa Mandalkommissionens politik. Eftersom befolkningen i bergstrakterna till största delen är högkastiga, får de inte ta del av fördelarna av politiken, trots att befolkningen är ekonomiskt tillbakastående. De våldsamma oroligheterna har krävt över ett dussin döda och flera hundra sårade. I turistorten Mussoorie dödades 7 personer, däribland kvinnor och barn, under en polisbeskjutning. (India Today 3/9 1994)

Aktion mot BLLF-skolor

Sommaren 1993 startade organisationen *Bonded Labour Liberation Front* några skolor i Khangdalen, nordost om Islamabad. Skolorna har både kvinnliga lärare och en hög andel flickor i blandade klasser. Konservativa krafter har nu startat en aktion mot dessa skolor och anklagat dem för att vara ett led i kristen missionsverksamhet som BLLF bedriver under täckmantel. De kvinnliga lärarna anklagas bl a för att ha dansat och deltagit i bordellverksamhet under sin utbildning i Lahore. Polisen har gjort razzior i skolorna, kastat ut möbler och lagt beslag på barnens böcker.

Ny militärkupp på väg?

Pakistans kvinnliga premiärminister Benazir Bhutto har problem med lag och ordning. Fem till tio personer om dagen dödas i Karachi i provinsen Sindh i strider mellan rivaliserande politiska grupper. I provinsen Baluchistan dödades nio personer i strider mellan olika stamgrupper i staden Quetta i augusti. Provinsens oppositionella regering vägrar att lyda centralregeringens order om att samarbeta bl a när det gäller utländska företags rätt att leta efter olja i området. Den växande krisen i dessa provinser bekymrar militären, och det har redan börjat ryktas om en militärkupp mot premiärminister Benazir Bhutto. Ska det civila styret i Pakistan också denna gång bli kortlivat? (FEER 6/10, 1994)

Karachi - drömmarnas stad?

"Ingen drömmer längre i drömmarnas stad. Det är inte så lätt att drömma när strömmen har gått och vattnet är avstängt, när man ramlar ner i en gatbrunn, eller får en elektrisk stöt av en nedfallen ledning, blir överkörd av en taxi, eller nedskjuten av en gangster, rånad vid vapenhot, eller skjuten i ett upplopp. Karachi är en bomb som kan brisera när som helst. Detta är en stad som berikat många, och plundrats av några få. Det är en sårad stad - sårad av sin överklass, av sina myndigheter, av sina politiker, av sina invånare. Karachi har fällts till marken av politik, av nepotism, stöld, vanstyre och cynism. Stryp Karachi och du stryper landets alla ekonomiska trollkarlar." (Razia Bhatti, redaktör för 'Newslin', citerad i FEER 27/10, 1994)

Investeringar i kraftindustrin

Den politiska oron stoppar inte den internationella kraftindustrin från att investera i Pakistan. I oktober skrev det Hongkongbaserade Consolidated Electronic Power Asia (Cepa) under ett kontrakt värt 7.7 miljarder dollar, som ger företaget rätt att bygga åtta kolkraftverk om totalt 600 me-

gawatt. Det garanteras en avkastning på 18 procent av kapitalet. (FEER 20/10, 1994)

Biologisk krigföring?

Efter att pesten bröt ut i Indien, publicerades skämtteckningar i pakistansk press som undrade hur länge det skulle dröja innan Indien beskyllde sina grannar för epidemin. Tidigt i oktober blev tecknarna bönhörda när Raj Gopal, från hinduhögerpartiet BJP beskyllde den pakistanska underrättelsetjänsten ISI för att ha smugglat pestsmittade råttor till staden Surat, där pesten började. (FEER 20/10, 1994)

Marxister bildar regering

I valet erhöll partiet United Marxist Leninist (UML) 88 mandat och Kongres Partiet 83 mandat. De övriga partierna delade på de resterande 34 mandaten. UML har bildat en minoritetsregering, Sydasiens första marxistiska regering. Som vanligt fick UML starkt stöd i Kathmandudalen och i södra Nepal.

Redaktionen önskar läsarna God Jul och Gott Nytt År!

THE INTERNATIONAL SMILE OF THE GULF

FLYGA MED GULF AIR TILL:

DHAKA, KARACHI, DELHI, MADRAS
BOMBAY, COLOMBO, BANGKOK, SINGAPORE
SYDNEY/MELBOURNE, HONGKONG, MANILA
GULF-STATER OCH AFRIKA.

metropolresor

Luntmakargatan 42
111 37 STOCKHOLM

Tel: 08-10 45 58

Fax: 08-723 06 66

GULFAIR طيران الخليج

FLYING WITH STYLE.

Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan

Här kunde ditt namn stått förtryckt om du betalat årsavgift. Ett år (= 4 nummer) kostar för 1995 140 kr, i Sverige (institutions) 175 kr. Övriga Norden 175 kr, övriga världen 200 kr.
Postgilt 79 54 06 9 SYDASIEN

